Vårt hållbara Örebro.

Utvecklingsagenda med mål för 2050 och delmål för 2030.

Örebro kommun | **KF 2020.06.16** | | **Ks 1401/2017** |
orebro.se

ÖREBRO

PROGRAM
Uttrycker värdegrund och önskvärd utveckling av verksamheten.

POLICY
Uttrycker ett värdegrundsbaserat förhållningssätt och principer för vägledning.

STRATEGI
Konkretiserar ett program eller en policy och utgör en grund för Prioritering.

HANDLINGSPLAN
Beskriver konkreta mål och åtgärder.

RIKTLINJER
Säkerställer ett riktigt agerande och en god kvalitet vid handläggning och utförande.

Beslutas av Kommunfullmäktige den 16 juni 2020, §21.

Dokumentansvarig på politisk nivå: Kommunstyrelsens utskott för hållbar utveckling
Dokumentansvarig på tjänstemannanivå: Hållbarhetschef

Förord

Vi gör det här tillsammans!

Vi som lever och verkar i Örebro kommun har rätt till god hälsa, ett meningsfullt liv i trygghet, och i samklang med vår planets resurser. Detsamma gäller alla människor över hela världen. Hållbar utveckling ska vara en naturlig del i allt vi gör, vilken roll vi än har och i alla sammanhang. För att nå den omställning som behövs, för att klara de utmaningar vi står inför, är nyckelordet tillsammans.

Örebro kommuns program ”Vårt hållbara Örebro” bygger på de globala målen i Agenda 2030, som FN beslutade år 2015. Vi är en del i en kedja, eller snarare ett nätverk, av städer, kommuner, regioner, nationer, företag, individer, organisationer, utbildningsanordnare, forskningen och så vidare. Vi tillsammans har ansvar för att säkerställa en hållbar framtid. Programmet ger en tydlig riktning till alla oss som arbetar i den kommunala organisationen – så att vi har ett hållbarhetsperspektiv i vår egen verksamhet, och i våra samarbeten med andra aktörer.

Örebro kommun har under många år arbetat för en hållbar samhällsutveckling. Men det här är första gången som vi har ett samlat program för både social, ekonomisk och ekologisk hållbarhet. Programmet är långsiktigt, övergripande och det gäller koncernen Örebro kommun. Men alla som lever och verkar i Örebro kommun har också ett ansvar att bidra till FN:s globala mål, och där är programmet både ett stöd och en drivkraft. Och även om vi är många som redan gör mycket, finns fortfarande stora utmaningar lokalt, regionalt och globalt, såsom ojämlikheter i hälsa, bristande integration och klimatförändringar.

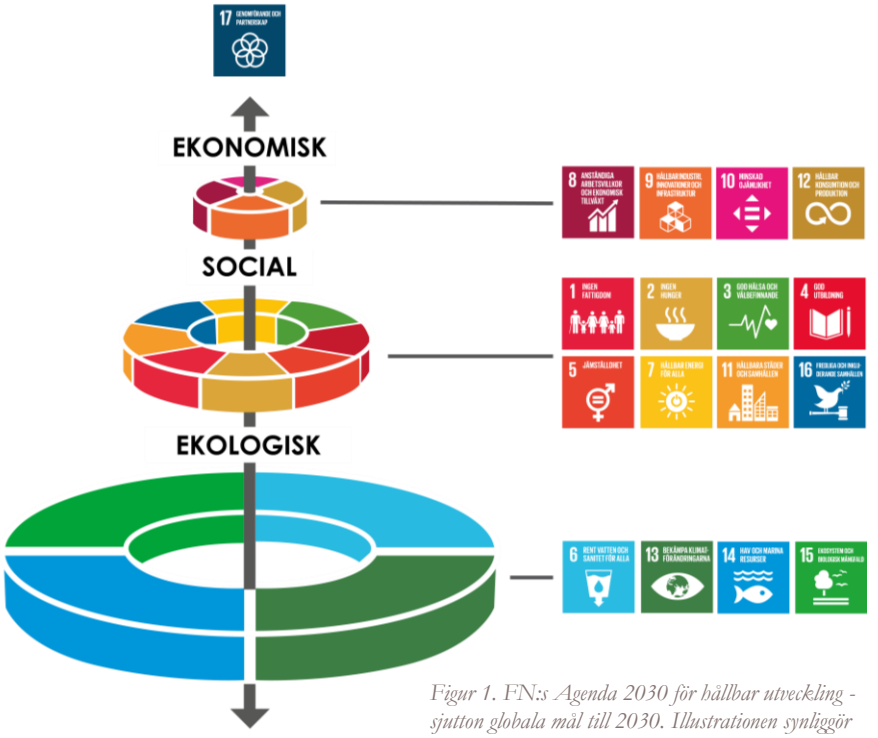

Figur 1. FN:s Agenda 2030 för hållbar utveckling - sjutton globala mål till 2030. Illustrationen synliggör dimensionera av hållbar utveckling: ekologisk, social och ekonomisk hållbarhet.

Detta program tar upp vikten av allas rättigheter till god hälsa, ett meningsfullt liv i trygghet och i samklang med vår världs resurser. Programmet tar också upp allas skyldigheter att bidra till en hållbar värld där alla människor har jämlika förutsättningar. I vårt arbete ska vi alltid ha med barnens perspektiv, i nuet och i den framtid de har framför sig – vi ska leva så att vi kan lämna över en hållbar värld till dem när de kliver in i vuxenlivet.

År 2020 drabbades världen av en pandemi. I skrivande stund vet vi inte utgången av den, men det vi har sett och lärt oss är hur viktigt det är att vi gör gemensam sak mot något som hotar människors liv och hälsa. Den lärdomen, och den kraft vi nu vet att vi har, tar vi med oss i vårt fortsatta arbete för en hållbar värld i alla bemärkelser – ekologiskt, socialt och ekonomiskt.

Innehåll

Förord **3**
Vi gör det här tillsammans! 3
Inledning **6**
Vad är det du läser just nu? **6**
Läsanvisning 6
Hela Örebro kommun och alla dess invånare – i dag och i framtiden 7
En hållbar samhällsutveckling **8**
Goda liv innanför planetens gränser 8
FN:s globala hållbarhetsmål Agenda 2030 8
Genomförande: så når vi målen **9**
Uppföljning och revidering **11**
Målområden i Örebro kommuns program för hållbar utveckling **12**
Samhällsbehov och prioriterade insatsområden **13**
Mål till år 2050 ..... **17**
1. Örebro i sin fulla kraft **18**
Målområdets betydelse för hållbar utveckling 18
Målbild 2050 19
Delmål 2030 19
2. Lärande, utbildning och arbete genom hela livet i Örebro **20**
Målområdets betydelse för hållbar utveckling 20
Målbild 2050 21
Delmål 2030 21
3. Ett tryggt och gott liv för alla i Örebro **22**
Målområdets betydelse för hållbar utveckling 22
Målbild 2050 23
Delmål 2030 23
4. Örebro skapar livsmiljöer för god livskvalitet **24**
Målområdets betydelse för hållbar utveckling 24
Målbild 2050 25
Delmål 2030 25
5. Ett klimatpositivt Örebro med friska ekosystem och god biologisk mångfald **26**
Målområdets betydelse för hållbar utveckling 26
Målbild 2050 27
Delmål 27
6. Hållbara och resurseffektiva Örebro **28**
Målområdets betydelse för hållbar utveckling 28
Målbild 2050 29
Delmål 2030 29
Referenser .....

Bilagor

Bilaga 1. FN:s globala hållbarhetsmål Agenda 2030
Bilaga 2. Agenda 2030 och målområden i programmet
Bilaga 3. Programmet för hållbar utvecklings mål och delmål koppling till styrning från global till lokal nivå.
Bilaga 4. Hållbarhetsläget 2020 – världen, Sverige, Örebro
Bilaga 5. Begrepp och definitioner

Inledning

Vad är det du läser just nu?

Du läser just nu Örebro kommuns program för hållbar utveckling: ”Vårt hållbara Örebro. Utvecklingsagenda med mål för 2050 och delmål för 2030”. Programmet innehåller övergripande och långsiktiga mål som omfattar FN:s utvecklingsmål Agenda 2030. Målen omfattar även andra relevanta styrdokument för en hållbar samhällsutveckling med åtaganden för Örebro kommun, däribland EU-direktiv, nationell lagstiftning, de nationella miljökvalitetsmålen, regionala utvecklingsmål samt lokala politiska beslut.

Programmet för hållbar utveckling fastslår den politiska viljeinriktningen samt uttrycker värdegrund och önskvärd samhällsutveckling inom Örebro kommun fram till år 2050. Det innehåller en målstruktur med sex målområden, tre övergripande mål till år 2050 och 51 delmål till år 2030. Programmet för hållbar utveckling, översiktsplanen och kommunens årliga budget utgör grunden för styrningen av Örebro kommun. ”Vårt hållbara Örebro” innehåller inte några detaljerade ställningstaganden till utförande, prioriteringar eller metoder.

Syftet med programmet för hållbar utveckling är att fastslå och synliggöra vilken samhällsutveckling Örebro kommun som geografiskt område strävar efter till år 2030 och år 2050. Den långa tidshorisonten har valts av främst två skäl: 1) Örebro kommun har en stark befolkningstillväxt och behöver blicka långt fram, 2) Örebro kommun ska bidra till de generationsmål inom såväl miljö som folkhälsa som Sveriges riksdag har antagit.

För att nå målen behöver vi samarbeta och samverka med näringslivet, civila samhället och andra offentliga aktörer. De utmaningar vi står inför i Örebro och globalt är världens utmaningar, som kan vara världens möjlighet – om vi hjälps åt. Programmet för hållbar utveckling visar nuvarande och kommande samarbetspartners i vilken riktning och med vilket tempo Örebro kommun kommer att utvecklas framöver.

Programmet för hållbar utveckling med målsättningar för 2050 och delmål för 2030 riktar sig mot kommunen som organisation, inklusive de kommunala bolagen, samt mot Örebro kommun som geografiskt område. Fokus kommer att ligga på insatser där kommunen har rådighet, samt på samverkan med andra aktörer där gemensamma samhällsutmaningar finns. Vi ska själva göra rätt, och vi ska göra det lätt för andra att göra rätt. Handlingskraft såväl som strukturerad samordning behövs för att nå målen, både internt och tillsammans med andra. När Örebro kommunkoncern och Örebro kommun som geografiskt område utvecklas i riktning mot målen i programmet för hållbar utveckling ökar också vår resiliens; vår motståndskraft och förmåga till handlingsberedskap vid kriser och extraordinära händelser.

Läsanvisning

Denna text innehåller inledningsvis en introduktion till Örebro kommuns program för hållbar utveckling. Därefter följer en introduktion till hållbar utveckling med definitioner och utgångspunkter. Om du vill veta mer om hur hållbar världen, Sverige och Örebro kommun var när programmet för hållbar utveckling antogs 2020 så finns det presenterat i bilaga 4.

I programmet används begreppet ”invånare” och ”kommuninvånare” för boende i Örebro kommun oavsett medborgarskap. Invånarna nämns både som de personer vars bästa Örebro kommun verkar för, men även som medskapare till en hållbar samhällsutveckling. Olika begrepp används för att beskriva Örebro kommun, dels som organisation, där Örebro kommunkoncern är en bredare organisation som inkluderar kommunens bolag. Örebro kommun som geografiskt område avgränsar den fysiska platsen, som avgränsas mot grannkommunerna och inkluderar alla som bor, verkar och färdas inom kommunens gränser. För övriga begrepp och definitioner se bilaga 5.

Programmet för hållbar utveckling bygger i stor utsträckning på de globala målen, FN:s Agenda 2030. Agenda 2030 introduceras i texten, och vill du få en överblick över agendans 17 övergripande mål så hittar du dem i bilaga 1. I introduktionen till respektive målområde presenteras de aktuella Agenda 2030-ikonerna i en turordning baserad på deras betydelse för målområdet. Programmet för hållbar utveckling beskriver också genomförandet på övergripande nivå, vilka utgångspunkter som är viktiga för att omställningen till en hållbar samhällsutveckling ska lyckas liksom hur vi ska följa upp vårt arbete (sidorna 9–11).

Agenda 2030 gäller för alla människor och länder och vi måste gemensamt arbeta för att vi ska nå målen. Under rubriken samhällsbehov på sidorna 13–16 presenteras prioriterade insatsområden där Örebro kommunkoncern, andra samhällsaktörer samt invånarna gemensamt behöver bidra för att målen ska nås. Örebro kommuns sex målområden i programmet för hållbar utveckling presenteras på sidan 12, och fördjupas sedan med delmål på sidorna 18–29. Örebro kommuns tre mål för 2050 presenteras på sidan 17. Vill du veta mer om hur målområdena i programmet för hållbar utveckling hänger ihop med målen i Agenda 2030 så hittar du det i bilaga 2. Vill du veta mer om hur målen och delmålen hänger ihop med beslut och styrning från global till lokal nivå så hittar du det i bilaga 3.

De sex målområdena innehåller allihop delmål för 2030 och målbilder för 2050. Där inget annat anges är utgångsläget för jämförelse statusen år 2020 (bilaga 4). I några fall förekommer andra årtal för när målet ska vara uppnått. Detta gäller för våra klimatmål, där vi har mål både för kommunkoncernen och för Örebro kommun som geografiskt område. Klimatmålen i programmet för hållbar utveckling relaterar till Örebro kommuns klimatstrategi och Sveriges klimatmål. Målen är desamma för båda parter, men takten för omställningen är högre för kommunkoncernen än för det geografiska området. Detta leder till olika årtal i målformuleringarna.

Hela Örebro kommun och alla dess invånare – i dag och i framtiden

I denna text kommer du att läsa ”alla” många gånger, ”alla ska känna framtidstro och tillit”, ”alla ska klara skolan” och så vidare. Med ”alla” menar vi: alla oavsett kön, könsidentitet, könsuttryck, ålder, etnisk tillhörighet, språk, trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning, socioekonomisk status och utsatt position samt geografisk hemvist. I alla inkluderas också barn och ungdomar. För att målsättningarna ska nås för alla är det viktigt att komma ihåg att det finns skillnader både inom och mellan grupper, samt att alla människor inte har samma förutsättningar. Makt, inflytande och resurser är inte jämställt och jämlikt fördelade och detta påverkar våra möjligheter och val genom hela livet.

För att nå ett hållbart samhälle för alla är det nödvändigt att uppmärksamma och synliggöra de strukturella skillnader som finns mellan olika grupper i samhället. På grund av dessa skillnader kan vi inte hantera ”alla” som en homogen grupp. Det finns till exempel genomgående skillnader mellan kvinnor och män, men varje individ ingår också till exempel i en åldersgrupp, har en socioekonomisk status, nivå av funktionsförmåga och så vidare. Individer kan dessutom röra sig mellan dessa grupperingar i olika skeden av livet. Detta innebär att människor kan vara mer eller mindre gynnade ur flera perspektiv samtidigt. Ett intersektionellt angreppssätt behövs för att förstå hur skillnader och likheter mellan grupper och individer påverkar strukturer för över- och underordning.

Alla, oavsett kön, påverkas av de strukturella skillnader som finns i samhället mellan kvinnor och män. I programmet för hållbar utveckling återkommer formuleringen ”kvinnor och män samt flickor och pojkar” för att utmaningarna kring jämställdhet ska bli tydliga, men insatserna ska alltid bedrivas med kunskap om att inte alla identifierar sig inom de juridiska könen. Grundläggande fri- och rättigheter gäller alla, och programmets målsättningar gäller både för nuvarande och kommande generationer.

En hållbar samhällsutveckling

Goda liv innanför planetens gränser

Hållbar utveckling är en utveckling som tillfredsställer våra behov idag, utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillgodose sina behov.[1] Målet med hållbar utveckling är att nå social utveckling inom ramen för vår enda planet, och med ekonomin som medel. Det innebär att alla människors behov blir tillgodosedda innanför planetens och ekosystemens kapacitet.[2] Förutsättningen för att nå detta mål är att vi säkrar planetens livsuppehållande system, vilket är grunden för mänsklighetens välfärd.[3]

De tre hållbarhetsdimensionerna ”ekologisk, social och ekonomisk hållbarhet” beskrivs nedan utifrån sina universella utgångspunkter som programmet för hållbar utveckling bygger på.

1) Planetens livsuppehållande system måste säkras. Uttaget av naturresurser liksom klimatpåverkan per person ska vara på en nivå som, om den tillämpas globalt, inte äventyrar planetens livsuppehållande system.

2) Målet om en socialt hållbar samhällsutveckling förutsätter att grundläggande mänskliga behov uppfylls, för såväl dagens generation som kommande generationer, i Sverige såväl som i övriga världen. Respekt för mänskliga rättigheter är centralt i sammanhanget, liksom att utveckla välfärdssystem som är anpassade till att möta de demografiska förändringar och andra utmaningar som vi står inför. Förutom det vidare begreppet mänskliga rättigheter är jämställdhet, jämlikhet, demokrati, delaktighet, social sammanhållning och folkhälsa viktiga aspekter i arbetet för ökad social hållbarhet.

3) Ekonomin ska användas som ett medel för en hållbar samhällsutveckling. De ekonomiska flödena ska vara klimatsmarta och miljö- och människovänliga. Näringslivet är en mycket viktig medskapare i omställningen till det hållbara samhället. Näringslivsutveckling för en hållbar samhällsutveckling med fokus på hållbara affärsmodeller skapar långsiktig ekonomisk utveckling.

FN:s globala hållbarhetsmål Agenda 2030

Agenda 2030 antogs av FN:s medlemsländer i slutet av 2015.[4] Agendan innehåller 17 globala mål för hållbar utveckling (bilaga 1). De övergripande målen är i sin tur uppdelade i 169 delmål. Arbetet med att genomföra agendan följer flera viktiga principer, bland annat att:

- agendan är universell, vilket innebär att den riktar sig till alla världens länder, och att alla länder bär ett gemensamt ansvar för dess genomförande.
- målen är integrerade och odelbara. Det betyder att inget mål kan nås på bekostnad av ett annat – och framgång krävs inom alla områden för att målen ska kunna uppnås.
- ingen ska lämnas utanför. Agendan måste genomföras med särskild hänsyn till de individer, grupper och samhällen som har sämst förutsättningar.

Agenda 2030 är den mest ambitiösa agendan för hållbar utveckling som världens länder någonsin antagit. Det övergripande syftet är att fram till år 2030 avskaffa extrem fattigdom, minska ojämlikheter och orättvisor i världen, främja fred och rättvisa och vidta åtgärder mot klimatförändringarna.

En omställning till hållbar utveckling är både nödvändig och möjlig, men tiden är kort. De 17 målen i agendan ska nås inom ett decennium och för att lyckas måste vi hantera de globala utmaningarna tillsammans. För Sverige innebär genomförandet av Agenda 2030 en successiv omställning till ett modernt och hållbart välfärdssamhälle, som också bidrar till en hållbar utveckling globalt.[4]

Genomförande: så når vi målen

Med Agenda 2030 följer åtagandet att verka för, och genomdriva, en politik för hållbar utveckling.[4] I Örebro kommun är omställningen till ett hållbart samhälle integrerat i befintlig styrning och ledning. Programmet för hållbar utveckling, översiktsplanen och kommunens årliga budget utgör grunden för styrningen av Örebro kommun. Den långsiktiga inriktningen för Örebro kommun anges i programmet för hållbar utveckling och i översiktsplanen. Den årliga budget- och verksamhetsprocessen utgör det korta perspektivet.

Programmet för hållbar utveckling är långsiktigt, övergripande och genomsyrar hela kommunkoncernen. Örebro kommuns budget och styrmodell ska sträva mot målen i programmet för hållbar utveckling, och detsamma gäller de kommunala bolagens affärsplaner. Målen i programmet för hållbar utveckling hållbarhetssäkrar budgeten. Programmet för hållbar utveckling ska vara utgångspunkt och visa riktningen för kommunkoncernens budget fram till år 2050. Budgetår för budgetår tas steg för steg på väg mot en hållbar samhällsutveckling.

Mål och prioriteringar som fastslås i kommunkoncernens årliga budget respektive affärsplaner ska tydligt bidra till att målen i programmet för hållbar utveckling uppnås inom given tidsram. För detta ansvarar Kommunstyrelsen. Därutöver kan innehållet i programmet komma att utvecklas i program, planer, strategier och andra styrande dokument inom specifika områden.

På samma sätt som i Agenda 2030 är målen och delmålen i programmet för hållbar utveckling odelbara. Samtidigt som målen hör ihop och förstärker varandra kan också målkonflikter uppstå, framförallt på kort sikt. Mål- och intressekonflikter ska identifieras och synliggöras så att medvetna och väl övervägda beslut kan fattas. Utmaningen är att det inte finns några enkla verktyg för att hantera mål- och intressekonflikterna och att de kortsiktiga fördelarna lätt blir dominerande. Därför behöver beslut konsekvensbedömas utifrån både kort- och långsiktig påverkan på målen i programmet för hållbar utveckling.[5]

Kunskap, samverkan och innovation – viktiga utgångspunkter för omställningen

Omvärlden påverkar oss som lever i Örebro kommun – och vi påverkar omvärlden. Ett starkt partnerskap mellan samhällets olika aktörer är centrala komponenter för att uppnå målen i Agenda 2030.[4,6] Ett gemensamt forum för samråd, engagemang och handlingskraft med aktörer från såväl näringsliv, forskning, civila samhället med flera behöver initieras och kontinuerligt utvecklas.[5] Det är många som vill vara med och skapa omställningen till ett hållbart samhälle, och det ska vi ta vara på. Inte minst gäller detta de krafter inom det civila samhället som uttalat värnar mänskliga rättigheter, planetens livsuppehållande förmåga och innovativa ekonomiska modeller som skapar en hållbar samhällsutveckling.[5] Många utmaningar på vägen mot ”Vårt hållbara Örebro” delar vi med resten av världen.[7,8] Att tänka globalt och agera lokalt är vägledande i omställningen till en hållbar samhällsutveckling. Örebro kommun tar en aktiv roll i den samverkan och det kunskapsutbyte som behövs – såväl lokalt, regionalt, nationellt som globalt. Ligger en frågeställning utanför vår rådighet, men berör oss, ska vi anstränga oss för att påverka frågan – i riktning mot en hållbar samhällsutveckling. Stegen mot en hållbar samhällsutveckling behöver vi ta tillsammans. [5]

För att kunna ställa om till en välmående kultur med respekt för den levande jorden kommer vi även att behöva förstärka vår kommuns kapacitet genom att kompetensutveckla internt.[5,6] Alla förtroendevalda och alla medarbetare behöver ha kompetens för att bidra till den omställningen som programmet för hållbar utveckling pekar ut. Också forskning och innovation är viktiga utgångspunkter för Örebro kommun där bland annat digitalisering och artificiell intelligens är möjliggörare för hållbar utveckling.[8] I Örebro kommun finns goda möjligheter att skapa innovation inom de egna verksamheterna, gärna i samverkan med akademin. Kommunen följer forskning som ger ny kunskap kring möjligheter att främja invånarnas hälsa och välmående liksom för att stärka stabila och resilienta ekosystem inom vår kommun. I omställningen mot ett hållbart Örebro är arbetet kunskapsbaserat, vilket innebär att mål såväl som tillvägagångssätt bygger på vetenskaplig grund.[5,9]

Innovation behövs också vad gäller ekonomiska och finansiella system och modeller.[8] Nya ekonomistyrningsmodeller som i högre grad fokuserar på långsiktig hållbarhet behöver utvecklas. För att vara resurseffektiva behöver de ekonomiska resurserna tas till vara och göra maximal nytta. Detsammas gäller även människor och miljö – ingen resurs ska gå förlorad. En del i att nyttja resurser effektivt är att ställa om våra arbetssätt till att bli ännu mer främjande och proaktiva. Ett aktivt främjande och förebyggande arbete bygger på skydds- och riskfaktorer, tidiga insatser och att förstärka det som redan fungerar. Även universella främjande insatser behöver utformas så att de kommer individer och grupper med högre risk eller mer behov mest till godo för att bidra till minskade klyftor i samhället.[8]

Vi befinner oss i människans tidsålder, antropocen, där mänsklig aktivitet påverkar våra livsvillkor i grunden. Främst kommer vår påverkan från våra konsumtions- och produktionsmönster. Vi är den första generationen som kan utrota fattigdom och den sista som kan bekämpa klimatförändringarna[10]. Vi behöver därför säkerställa ett proaktivt klimatarbete som tar hänsyn till både klimatutmaningens korta tidshorisont och dess omfattning. Det krävs att alla medarbetare inom kommunkoncernen, alla kommuninvånare och aktörer i samhällets alla sektorer är medvetna om, omfattas av och aktivt medverkar i de åtgärder som måste göras inom en snäv tidsram.

Uppföljning och revidering

Bland Agenda 2030-åtagandena ingår systematisk uppföljning och översyn av genomförandet.[9] Programmet för hållbar utveckling är integrerat i Örebro kommuns befintliga styrning och ledning, och detsamma gäller uppföljningen av programmet. Kommunstyrelsen är ansvarig för detta. Målen i programmet för hållbar utveckling hållbarhetssäkrar budgeten. Årsredovisningen följer upp respektive års resultat i relation till målen för 2030 och 2050 i programmet för hållbar utveckling.

Den absoluta majoriteten av målen i programmet för hållbar utveckling är mät- och uppföljningsbara redan idag. För några mål behöver mätmetoder utvecklas. Svårigheten att följa upp delar av Agenda 2030 är en utmaning vi delar med både Sverige och hela världen.[11] Uppföljningen kommer att bygga vidare på befintliga processer och plattformar i den ordinarie uppföljningen och utvecklingen av kommunkoncernens verksamhet.[5] Rapporteringsbördan på förvaltningarna och bolagen ska minimeras, och istället ska tid kunna läggas på analyser av hur vi kan utveckla vårt arbete. Detta förutsätter att det finns digitala verktyg och automatiserad inhämtning av kvalitetssäkrad data. Vi kommer att följa upp kommunkoncernens verksamhet i enlighet med Agenda 2030-åtagandena: noggrant, evidensbaserat och med stöd av aktuella och tillförlitliga data. På så vis skapas ett robust, effektivt, transparent och integrerat ramverk för uppföljning och översyn - vilket är helt centralt för att utveckla genomförandet.[4]

Programmet för hållbar utveckling ska granskas en gång per mandatperiod, och vid behov revideras. Granskningen omfattar fördjupade studier avseende graden av måluppfyllelse samt utvärdering av implementeringen av programmet. Det behövs också uppföljning av genomförandet, för att bredda bilden som ges genom uppföljning av målen. Vi kommer delvis att kunna följa vår utveckling mot målen i databasen Kolada. Denna databas möjliggör uppföljning och analys för kommuner och regioner, bland annat innehåller den ett nyckeltalsurval som stöd för arbetet med Agenda 2030. Datan från Kolada behöver dock kompletteras med analyser avseende bland annat diskrimineringsgrunder, socioekonomi, var man bor samt fördjupade analyser avseende kön. Även vissa Agenda 2030-mål, tillika mål i programmet för hållbar utveckling, saknas i Kolada och det kommer vi behöva komplettera uppföljningen med.[11,12] I samband med den första uppföljningen av delmålen i programmet för hållbar utveckling presenteras nyckeltal, inklusive mätmetoder för att synliggöra data och analysera situationen mellan olika grupper. Många kan vara intresserade av hur Örebro kommun lyckas i måluppfyllelsen, och det ska därför publiceras en statusrapport varje mandatperiod.[5]

Vår uppföljning kommer att upprätthålla den långsiktiga inriktningen och synliggöra framgångar, utmaningar och brister. Vidare kommer uppföljningen att främja ansvarsskyldighet gentemot våra medborgare, stötta effektivt samarbete samt främja utbyten av bästa praxis och ömsesidigt lärande. Uppföljningen kommer att utvecklas med tiden för att ta hänsyn till nya frågeställningar och utvecklingen av nya metoder.[4,5]

Målområden i Örebro kommuns program för hållbar utveckling

Målen i programmet för hållbar utveckling har formulerats med utgångspunkt i Örebro kommuns åtaganden från global till lokal nivå.[5] Uppdraget har vidare varit att formulera övergripande, långsiktiga mål, grupperade i målområden som ska utgöra strukturen i budgeten. Det har därför varit både nödvändigt och önskvärt att hålla antalet målområden med tillhörande mål till ett hanterbart antal. Åtagandena har aggregerats och kondenserats till övergripande målformuleringar – något som genomförts med stor aktsamhet för att inte något åtagande skulle gå förlorat.

Målet för en hållbar samhällsutveckling är social utveckling inom ramen för planetens gränser, med ekonomin som medel.[2] Målområdena i programmet för hållbar utveckling speglar dessa tre dimensioner. Målområdena presenteras också i den turordningen: social utveckling först, därefter kommer klimat- och miljömålen, och sist hanteras resurserna i form av ekonomi, medarbetare, fastigheter, livsmedel med mera. Invånarnas hälsa och välmående ska stärkas inom Örebro kommuns stabila och resilienta ekosystem. Detta på ett sätt som, om det tillämpas globalt, inte äventyrar förutsättningarna för friska ekosystem och god biologisk mångfald samt hälsa och välmående hos människor i andra delar av världen. En rättvis fördelning mellan generationer idag och imorgon ska säkerställas.[4] Målen i Agenda 2030 och programmet för hållbar utveckling hänger ihop – målen är integrerade och odelbara.[4,13]

Sex målområden för en hållbar samhällsutveckling

1. **Örebro i sin fulla kraft.**
2. **Lärande, utbildning och arbete genom hela livet i Örebro.**
3. **Ett tryggt och gott liv för alla i Örebro.**
4. **Örebro skapar livsmiljöer för god livskvalitet.**
5. **Ett klimatpositivt Örebro med friska ekosystem och god biologisk mångfald.**
6. **Hållbara och resurseffektiva Örebro.**

Samhällsbehov och prioriterade insatsområden

Det finns många utmaningar i arbetet för att nå en hållbar samhällsutveckling. Dessa utmaningar bygger på identifierade behov och möjligheter både lokalt och i hela Sverige, vilket bland annat har beskrivits av svenska Agenda 2030-delegationen.[6,8] För att bidra till en hållbar samhällsutveckling behöver Örebro kommunkoncern tillsammans med andra samhällsaktörer och invånarna göra insatser inom många olika områden. Samhällsbehoven pekar ut en riktning, och insatser behövs inom samtliga prioriterade insatsområden för att målen ska nås. Delmålen under de sex målområdena ska läsas i ljuset av samhällsbehoven nedan.

Mänskliga rättigheter och demokrati

- Säkerställ att mänskliga rättigheter tillgodoses, både för individen och för grupper, framförallt särskilt utsatta grupper såsom barn, personer med funktionsnedsättning, nationella minoriteter och utrikes födda.
- Motverka alla former av diskriminering och kränkande särbehandling.
- Säkerställ demokratiska processer som är rättssäkra, tillgängliga och inkluderande.
- Säkerställ tillgång till demokratiska arenor och mötesplatser för alla oavsett var i kommunen man bor.
- Stärk individens möjligheter till inflytande och makt över sitt eget liv.
- Motverka våld, försummelse och utnyttjande i alla dess former inklusive fysiskt, psykiskt, sexuellt, materiellt, ekonomiskt, hedersrelaterat och digitalt våld.
- Motverka rasism, extremism, korruption och organiserad brottslighet samt bekämpa fusk och felaktigt utnyttjande av gemensamma resurser överallt.
- Motverka segregation och utanförskap ur sociala, digitala, socioekonomiska, demografiska och etniska aspekter.
- Öka tryggheten och säkerheten för alla, oberoende av kön, ålder och plats.
- Säkerställ beredskap för att möta samhällsomfattande hot och utmaningar så som klimatförändringar, hälsohot, hot mot energiförsörjningen och IT-hot.
- Säkerställ informationssäkerheten och allmän tillgång till bekräftad information.

Jämställda och jämlika livsvillkor

- Säkerställ lika livschanser och livsvillkor för kvinnor och män samt flickor och pojkar, oavsett könsidentitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning, ålder eller språk, inklusive teckenspråk.
- Minska skillnaderna i hälsa, välmående och livskvalitet med fokus på att förbättra för de grupper med sämst hälsa.
- Säkerställ allmän tillgång till sexuell och reproduktiv hälsa och reproduktiva rättigheter.
- Öka den psykiska hälsan i alla åldrar.
- Öka människors tillgång till näringsriktig kost, fysisk aktivitet, grönområden, frisk luft, giftfri miljö och säker kemikalieanvändning.
- Säkerställ en klok och ansvarsfull användning av antibiotika och ett säkert smittskydd.
- Minska icke-smittsamma sjukdomar och missbruk.
- Säkerställ universell utformning för ett tillgängligt samhälle.
- Öka friskfaktorer såsom sammanhållning, gemenskap, inflytande och delaktighet.
- Säkerställ en jämställd och jämlik tillgång till välfärdstjänster som är tillgängliga oberoende av funktionsnedsättning och språk, inklusive teckenspråk, samt utifrån demografiska utmaningar.
- Säkerställ att det är tryggt att åldras och att stödinsatser bidrar till bästa möjliga hälsa och livskvalitet.

Ekonomisk jämställdhet och jämlikhet

- Säkerställ ekonomisk jämlikhet mellan kvinnor och män samt jämna ut inkomstskillnader och fördelningen av tid som spenderas på obetalt hem- och omsorgsarbete.
- Säkerställ att ansvaret för att minska klimat- och miljöpåverkan fördelas jämställt och jämlikt samt att ofrånkomliga kostnader inte drabbar socioekonomiskt svaga och utsatta grupper oproportionerligt.
- Minska inkomstskillnaderna och minska andelen som lever i relativ fattigdom.

God och likvärdig utbildning
- Öka måluppfyllelsen i grundskolan, gymnasiet och inom de kommunala vuxenutbildningarna.
- Säkerställ studiero, trygghet och säkerhet för alla i förskolan och skolan, oavsett kön.
- Säkerställ utbildning på lika villkor utifrån individens egna förutsättningar.
- Minska kunskapsskillnaderna mellan flickor och pojkar.
- Öka likvärdigheten inom hela utbildningsväsendet.
- Säkerställ lärmiljöer fria från alla former av diskriminering och kränkande särbehandling.
- Öka demokratin genom att säkerställa barn och ungas delaktighet och inflytande i förskolan, skolan och samhället.
- Öka den psykiska och fysiska hälsan hos alla barn och unga, oavsett kön, socioekonomiska förutsättningar och oberoende av var i kommunen de bor.
- Minska sociokulturella och socioekonomiska skillnader i samhället.
- Minska boendesegregation och skolsegregation.
- Öka samverkan och fokus utifrån individen oavsett myndighet eller kommunal förvaltning.

Bildning för en hållbar samhällsutveckling
- Säkerställ alla invånares möjlighet att kunna utveckla och stärka kunskap, nyckelkompetenser och förutsättningar för livslångt lärande och karriärsbyten genom hela livet.
- Säkerställ att alla, flickor och pojkar, samt kvinnor och män, har samma förutsättningar att göra medvetna val oavsett kön, funktionsnedsättning och socioekonomisk eller kulturell bakgrund.
- Säkerställ medborgarnas kunskaper och färdigheter i att främja en ekologisk, social och ekonomisk hållbar utveckling, bland annat genom utbildning och bildning för hållbar utveckling.
- Öka antalet medarbetare i offentlig sektor, näringsliv, civilsamhälle och akademi med språk- och kulturkompetens avseende nationella minoriteter och minoritetsspråk, framför allt finska, romani och svenskt teckenspråk.
- Säkerställ medborgarnas tillgång till ett rikt och inkluderande kultur- och föreningsliv, kulturarv samt demokratiska mötesplatser som en del i en gemensam källa till kunskap, bildning, upplevelser och kulturell medvetenhet.
- Öka samverkan mellan offentlig sektor, näringsliv, civilsamhälle och akademi för att skapa förutsättningar för folkbildning, livslångt lärande och handlingskompetens för hållbar utveckling.

Sysselsättning för alla
- Öka andelen invånare i arbete, både totalt och för utsatta målgrupper på arbetsmarknaden, så som personer med funktionsnedsättning, nyanlända, utomeuropeiskt födda (särskilt kvinnor) samt vissa äldre.
- Öka anställningsbarheten hos grupper som står långt från arbetsmarknaden med bland annat tidiga investeringar i språk, utbildning och stödinsatser för att klara insteget på arbetsmarknaden.
- Öka möjligheterna för personer som inte har förutsättningar för att få ett arbete att utveckla sina förmågor och finna meningsfull sysselsättning.
- Minska andelen ungdomar som varken arbetar eller studerar.

Näringsliv och innovation
- Säkerställ en hållbar, inkluderande och varaktig tillväxt.
- Öka Örebro kommuns och Örebroregionens attraktivitet för investering i befintlig verksamhet och som nyetableringsområde.
- Säkerställ förenklade processer och sänkta trösklar för företagande och entreprenörskap, oberoende av bostadsort.
- Säkerställ samhälleliga strukturer och olika former av stöd som främjar ungas företagande samt att kvinnor och män har lika förutsättningar att starta och driva företag.
- Öka etableringen av traditionella och sociala företag, rörelser och besöksmål som gynnar en hållbar samhällsutveckling.
- Säkerställ kompetensförsörjningen lokalt och regionalt för att klara förändrade verksamhetsbehov i hela samhället.
- Säkerställ utbildningsystemets förmåga att matcha behov av arbetskraft med kompetens.
- Öka samverkan mellan offentlig sektor, näringsliv, civilsamhälle och akademi för innovation och teknisk utveckling.

- Öka innovativ förnyelse och innovation inom kommunal verksamhet med utgångspunkt i medborgarnas behov och delaktighet.

Hållbar bebyggelsestruktur
- Öka förekomst av sammanhängande tätorts- och landsbygdsmiljöer som är planerade utifrån ett sammanhållet perspektiv.
- Öka människors tillgänglighet till mötesplatser och funktioner som används i vardagen.
- Säkerställ en långsiktigt fungerande bostadsförsörjning som främjar alla grupper i samhället.

Goda livsmiljöer
- Öka människors närhet till mångfunktionella nätverk av grönstruktur.
- Öka tätorternas förmåga att leverera ekosystemtjänster.
- Öka antalet platser och skapa strukturer som främjar rörelse, folkhälsa, skapande och möten mellan människor.
- Säkerställ att människor inte riskerar att utsättas för oacceptabla hälso- eller säkerhetsrisker.
- Säkerställ väl gestaltade, trygga, jämställda och jämlika livsmiljöer som uppfyller såväl funktionella som upplevelsemässiga behov med fokus på hållbarhet.

God hushållning
- Säkerställ att kulturmiljövärden i bebyggelsen och landskapet tillvaratas och används när landsbygder och tätorter utvecklas.
- Öka graden av hållbar förvaltning och byggande kopplat till såväl byggnader som infrastruktur med utgångspunkt i ett livscykelperspektiv.
- Öka bebyggelsens och livsmiljöernas förmåga att möta klimatförändringar.
- Säkerställ att bebyggelseutveckling sker i samklang med areella näringars behov och markanspråk.

Hållbar infrastruktur
- Säkerställ en omställning till ett hållbart transportsystem.
- Säkerställ att all teknisk försörjning är anpassad till människors behov och bidrar till ett bättre resursutnyttjande som minskar klimatpåverkan.

Klimat
- Minska klimatbelastningen från:
  - Energianvändning (värme, kyla, el och processenergi) och säkerställ ett hållbart energisystem.
  - Resor, transporter och arbetsmaskiner.
  - Produktion och konsumtion av livsmedel.
  - Byggnationer och anläggningar.
  - Finansmarknaden.
  - Övrig konsumtion, det vill säga konsumtion som inte täcks inom något av ovanstående områden.
  - Torvmarker.
- Öka den naturliga kolinlagringen i mark och växtlighet samt kolinlagringen via tekniska åtgärder.

Ekosystem och biologisk mångfald
- Säkerställ och öka tillgången till en välfungerande grön infrastruktur i landskapet, som stärker biologisk mångfald, främjar friluftsliv och folkhälsa samt ökar leveransen av ekosystemtjänster.
- Säkerställ en gynnsam populationsutveckling samt god genetisk variation för naturligt förekommande arter, som inte hotas av främmande invasiva arter.
- Öka återställandet av våtmarksmiljöer och vattendrag för att motverka klimatpåverkan, främja biologisk mångfald och grundvattenbildning.
- Säkerställ att tillräckligt stora arealer av olika skogstyper skyddas, restaureras och utvecklas till naturskogsartade skogar.
- Säkerställ att produktionsskogen sköts på ett ekologiskt hållbart sätt där arealen som sköts med olika typer av hyggesfria metoder ökar och naturvårdshänsynen är tillräckligt hög för att nå nationella miljömål.
- Öka arealen ekologiskt värdefulla gräsmarker och andra värdefulla miljöer i odlingslandskapet för att stärka biologisk mångfald, förbättra upplevelsevärden och bevara kulturarv.

Livsmedelsförsörjning
- Säkerställ en hållbar livsmedelsförsörjning med ökad inhemsk och lokal livsmedelsproduktion och försörjningsförmåga, som samtidigt bidrar till att nå nationella klimat- och miljömål, förbättrar mark- och jordkvalitet samt förstärker motståndskraften mot störningar.

Vatten
- Minska utsläppen av miljögifter och oönskade ämnen till yt- och grundvatten, som kommer från samhälle och markanvändning.
- Minska utsläppen av övergödande ämnen till ytvatten.
- Säkerställ tillgång till rent dricksvatten och förbättra förutsättningarna för grundvattenbildning av hög kvalitet.

Cirkulär ekonomi
- Minska den privata och offentliga konsumtionens resursförbrukning och negativa påverkan på klimatet och miljön, samt säkra socialt hållbara produktionsförhållanden.
- Öka andelen fysiska investeringar som bidrar till hållbar utveckling.
- Öka byggnaders och anläggningars resurseffektivitet ur ett livscykelperspektiv.
- Säkerställ att finansmarknaden utvecklas så att den bidrar till en hållbar utveckling.
- Säkerställ en hållbar omställning till en biobaserad samhällsekonomi.
- Säkerställ en god ekonomisk hushållning av offentliga medel som är transparent och fri från korruption.
- Säkerställ en jämställd och jämlik resursfördelning av offentliga medel.
- Minska användningen och spridningen av farliga kemiska ämnen i samhället och miljön.
- Säkerställ att förorenade områden inte utgör något hot mot människor och miljö.
- Öka andelen material som återvinns och minska nedskräpningen i samhället.
- Säkerställ miljöriktig hantering av farligt avfall och avfall som inte kan återvinnas.
- Minska matsvinnet längs hela livsmedelskedjan.
- Öka nyttjandegraden och användningstiden för befintliga produkter och material genom delning, uppgradering, renovering och återbruk.
- Öka marknadsandelen för långlivade material och produkter av som är gjorda av förnybara eller återvunna material som kan underhållas, repareras och återvinnas.

Arbetsgivare och arbetsmiljö
- Öka andelen arbetsgivare som erbjuder en säker och trygg arbetsmiljö med goda påverkansmöjligheter.
- Öka andelen trygga anställningar med goda arbetsvillkor.
- Öka andelen arbetsgivare som främjar ett jämställt uttag av föräldraledighet.
- Säkerställ att kvinnor och män får lika lön för likvärdigt arbete.
- Motverka alla former av diskriminering och kränkande särbehandling på arbetsplatser.
- Öka arbetsplatslärandet för att stärka konkurrenskraften och produktiviteten.
- Säkerställ likvärdiga förutsättningar för kvinnor och män att vara i ledande befattningar.
- Minska den arbetsrelaterade ohälsan och oskäliga skillnader mellan kvinno- respektive mansdominerade arbetsplatser.

Mål till år 2050

År 2030 har Örebro kommunkoncern i partnerskap med invånarna och andra samhällsaktörer nått alla delmålen i programmet för hållbar utveckling. På så vis har vi alla tillsammans bidragit till FN:s globala hållbarhetsmål Agenda 2030 – och samtidigt skapat förutsättningar för fortsatt goda livsvillkor.

Örebro kommun, respektive det geografiska området för Örebro kommun, kommer fortfarande ha en bit kvar för att bli helt hållbara, även när delmålen till 2030 nåtts. För att bli helt hållbara behöver förbrukningen av jordens resurser relateras till antalet människor på jorden. FN:s befolkningsprognos pekar på en ökad befolkning, till närmare tio miljarder människor globalt år 2050.[14]

Vår beskärda del av jordens resurser relaterar till hur mycket av jordens resurser som kan förbrukas av var och en av oss – under förutsättning att resurserna fördelades helt lika mellan alla människor på jorden. När Örebro kommun sätter mål för den hållbara samhällsutvecklingen behöver den globala befolkningens storlek tas med i beräkningarna. Det ekologiska fotavtrycket, liksom klimatpåverkan, ska vara på en nivå som inte äventyrar jordens ekosystem om det tillämpas globalt. Målen behöver därför även sättas i relation till Örebro kommun och Örebro kommun som geografiskt områdes totala påverkan, oberoende av var den inträffar.

En viktig utgångspunkt i formandet av programmet för hållbar utveckling har varit den vetenskapliga modellen kring planetära systemgränser[9,15], och den så kallade ”Doughnut Economy-modellen”[16,17] (figur 1). År 2050 lever invånarna i Örebro kommun hållbart på så vis som dessa modeller beskriver: invånarna i Örebro kommun lever goda liv inom ramen för sin beskärda andel av jordens resurser. Det innebär att invånarna inte övertrasserar planetens ekosystem – att planetens systemgränser inte överträds. Mänskliga rättigheter och grundläggande behov blir mötta för Örebro kommuns invånare, samtidigt som ekonomin är cirkulär.

Övergripande mål till 2050:

Folkhälsa
År 2050 har jämställdhet och jämlikhet i påverkbar hälsa och välbefinnande uppnåtts för alla i alla åldrar.

Klimat
År 2050 är Örebro kommun som geografiskt område klimatpositivt.

Ekologiskt fotavtryck
År 2050 är det ekologiska fotavtrycket från såväl Örebro kommunkoncern som Örebro kommun som geografiskt område max 1 jordklot.

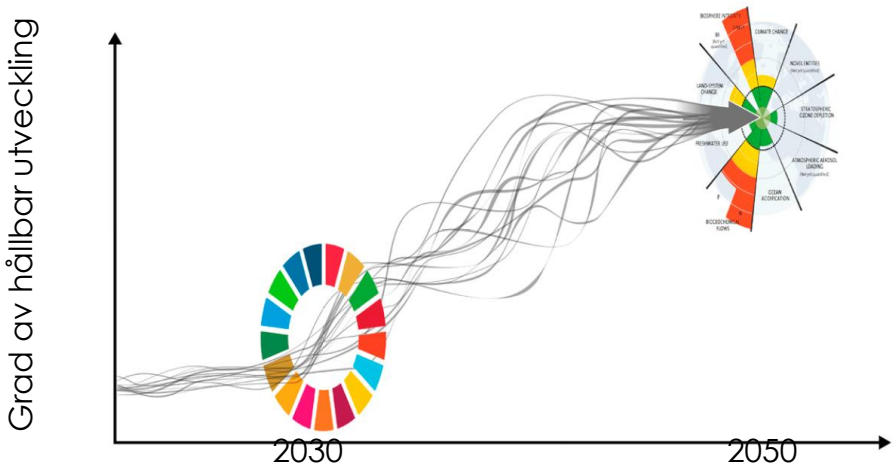

Figur 2. År 2030 har vi nått alla delmål i programmet för hållbar utveckling, och tar sikte på våra mål för år 2050. År 2050 lever invånarna i goda liv inom ramen för sin beskärda andel av jordens resurser, innanför planetens systemgränser.[9, 15-17]

1. Örebro i sin fulla kraft

Målområdet *Örebro i sin fulla kraft* handlar om ett jämställt och jämlikt samhälle. När alla människors grundläggande behov och rättigheter tillgodoses finns förutsättningar för demokratiska, fredliga och inkluderande samhällen.

Figur 3. Ovanstående ikoner illustrerar vilka mål i Agenda 2030 som huvudsakligen inkluderas i målområdet Örebro i sin fulla kraft.

Målområdets kopplingar till mål och delmål i Agenda 2030 finns i bilaga 2, samt i bilaga 3 där också kopplingen till övriga beslut och styrning från global till lokal nivå presenteras. Utgångsläget när programmet för hållbar utveckling antogs presenteras i bilaga 4. De samhällsbehov och prioriterade insatsområden som angränsar till målområdet och som kräver insatser från flera samhällsaktörer för att nå en hållbar samhällsutveckling återfinns på sidorna 13–16.

Målområde 1, Ett Örebro i sin fulla kraft, och målområde 3, Ett tryggt och gott liv för alla i Örebro, är nära sammanlänkande. Målområde 1 fokuserar på jämställda och jämlika uppväxt- och livsvillkor för alla och målområde 3 kompletterar med att säkerställa att de invånare som har särskilda behov får möjlighet att nå sin fulla potential.

Målområdets betydelse för hållbar utveckling

Tillit och förtroende i samhället är viktiga grundförutsättningar för en hållbar utveckling. Tillit stärks genom bland annat väl fungerande och rättssäkra institutioner. Även jämställdhet och jämlikhet i samhället ökar tilliten och motverkar främlingsfientlighet, kvinnofientlighet, diskriminering, våldsbejakande extremism samt hot och våld. Bristande jämlikhet utgör därmed en risk för demokratin och rättssäkerheten. Bristande jämställdhet och jämlikhet i livsvillkor och livschanser påverkar också folkhälsan negativt. God hälsa och livskvalitet är grundläggande förutsättningar för människors möjlighet att nå sin fulla potential genom hela livet och att bidra till samhällets utveckling. Välmående människor i sin fulla kraft vill och kan ta ansvar för sig själva och det gemensamma. De har bättre förutsättningar att ta hand om sig, att klara skola och försörjning samt att bidra till det civila samhället.

Omställningen till ett mer miljömässigt hållbart och klimatvänligt samhälle stöds av ett demokratiskt, fredligt och inkluderande samhälle som karaktäriseras av ekonomisk jämlikhet, jämställdhet och välmående människor. Ett Örebro i sin fulla kraft främjar omställningen till ett hållbart samhälle då det innebär mer jämlika förutsättningar att ha råd och möjlighet att prioritera de långsiktiga lösningarna.

När grundläggande sociala behov och mänskliga rättigheter tillgodoses når vi samtidigt det övergripande målet för hållbar utveckling: att skapa så mycket social utveckling som möjligt. För att människor i andra delar av världen och kommande generationer ska ha möjlighet att tillgodose sina behov och rättigheter behöver vi hålla oss inom ramen för vår andel av jordens resurser. Vi behöver använda de gemensamma resurserna klokt och vara resurseffektiva. Detta gäller både naturresurser och mänskliga resurser. På så vis räcker resurserna till för att alla ska kunna leva goda liv. Ett Örebro i sin fulla kraft är inte bara socialt och ekonomiskt hållbart, det är även ekologiskt hållbart.

Målbild 2050

År 2050 finns det förutsättningar i Örebro kommun för jämställda och jämlika uppväxt- och livsvillkor. Mänskliga rättigheter respekteras och alla invånare känner framtidstro, delaktighet och tillit samt har makt och möjlighet att påverka samhället och sina egna liv. Barnets rättigheter säkerställs alltid, barnfattigdom har eliminerats och den relativa fattigdomen har minskat. De demokratiska processerna är rättssäkra, tillgängliga och inkluderande. Invånarna i Örebro kommun är trygga och säkra och inga barn växer upp i våldsamma hemmiljöer. År 2050 har jämställdhet och jämlikhet i hälsa och välbefinnande uppnåtts för alla i alla åldrar – de påverkningsbara hälsoklyftorna har slutits.

Delmål 2030

Mänskliga rättigheter och demokrati

1.1. År 2030 har fler individer och grupper i Örebro kommun möjlighet att påverka genom dialog, samverkan och i beslutsprocesser.
1.2. År 2030 har tillit och framtidstro ökat i alla grupper, och skillnaden mellan de grupper som har lägst och högst tillit och framtidstro har halverats.
1.3. År 2030 är Örebro en kommun där personlig säkerhet, rörelsefrihet och trygghet är en rättighet som respekteras av och för alla.
1.4. År 2030 är Örebro kommun en inkluderande och transparent kommun fri från korruption och med ett rättssäkert nyttjande av offentliga resurser.

Jämställda och jämlika livsvillkor

1.5. År 2030 har skillnaderna i påverkbar hälsa mellan olika grupper halverats, med utgångspunkt i läget 2020.
1.6. År 2030 har skillnaderna i livsvillkor för flickor och pojkar, kvinnor och män halverats med utgångspunkt i läget 2020
1.7. År 2030 har det våldsförebyggande arbetet givit resultat och våldet har minskat. Våld mot kvinnor och andelen barn och unga som växer upp i våldsamma hemmiljöer har halverats, med utgångspunkt i läget 2020.

Ekonomisk jämställdhet och jämlikhet

1.8. År 2030 har såväl barnfattigdomen som den relativa fattigdomen halverats, med utgångspunkt i läget 2020.
1.9. År 2030 har andelen kvinnor och män som lever i fattigdom minst halverats, med utgångspunkt i läget 2020.
1.10. År 2030 har den inkomstrelaterade ojämlikheten mellan kvinnor och män halverats, med utgångspunkt i läget 2020.

2. Lärande, utbildning och arbete genom hela livet i Örebro

Målområdet *Lärande, utbildning och arbete genom hela livet i Örebro* handlar om likvärdig utbildning av god kvalitet för alla, livslångt lärande och bildning. Området handlar även om tillfredsställande och meningsfull sysselsättning samt om innovation och näringslivsutveckling för en hållbar samhällsutveckling.

Figur 4. Ovanstående ikoner illustrerar vilka mål i Agenda 2030 som huvudsakligen inkluderas i målområdet lärande, utbildning och arbete genom hela livet i Örebro.

Målområdets kopplingar till mål och delmål i Agenda 2030 finns i bilaga 2, samt i bilaga 3 där också kopplingen till övriga beslut och styrning från global till lokal nivå presenteras. Utgångsläget när programmet för hållbar utveckling antogs presenteras i bilaga 4. De samhällsbehov och prioriterade insatsområden som angränsar till målområdet och som kräver insatser från flera samhällsaktörer för att nå en hållbar samhällsutveckling återfinns på sidorna 13–16.

Målområdets betydelse för hållbar utveckling

En likvärdig utbildning av god kvalitet är viktigt både utifrån individens rättigheter och stärkta egenmakt, men även för utvecklingspotentialen för hela samhället – för ett Örebro i sin fulla kraft. Utbildningsväsendet ska förmedla de nyckelkompetenser och grundläggande färdigheter som krävs för att kunna vara en del av en hållbar samhällsutveckling. Det ska också ge alla invånare, oavsett kön, lika förutsättningar att tillägna sig demokratisk och medborgerlig kompetens, och på så sätt främja fredliga, jämställda, inkluderande och hälsosamma samhällen. En hög måluppfyllelse i skola och vuxenutbildning förutsätter att eleverna är trygga, har god hälsa och framtidstro. Det ställer i sin tur krav på säkra studiemiljöer fria från alla former av diskriminering och kränkande särbehandling, kompensatoriska insatser och ett samhälle där alla aktörer tar ett gemensamt ansvar för varje individ. Möjlighet till lärande, bildning och kompetensutveckling genom hela livet behövs för att kunna möta arbetsmarknadens och välfärdens rekryteringsbehov, men även för individens fortsatta utveckling och delaktighet i ett föränderligt samhälle.

För att skapa och upprätthålla en hållbar välfärd är en hög utbildnings- och kunskapsnivå, forskning och stark innovationskraft avgörande, liksom samhällets kapacitet att ta vara på befintlig kompetens. För att klara morgondagens välfärdsutmaningar behövs innovation i såväl arbetssätt som nya sätt att tillhandahålla välfärd. Ett starkt näringsliv i samverkan med offentlig sektor, civilsamhälle och akademi skapar förutsättning för fortsatt ekonomisk utveckling, varor och tjänster, innovation, arbetstillfällen och meningsfull sysselsättning samt kapital för investeringar. Innovativa företag som bidrar till omställningen och en cirkulär och biobaserad ekonomi, bygger samtidigt en stark konkurrenskraft. För att nå Örebro kommuns mål inom hållbar konsumtion och produktion är ett näringsliv med hållbara verksamhets- och affärsmodeller centralt. Näringslivsutveckling och tillväxt måste ske inom ekosystemens ramar, men även gå hand i hand med förändrade och mer hållbara konsumtionsmönster hos konsumenterna.

Kunskapen om Agenda 2030 och hållbar utveckling är generellt sett låg. Inom samtliga samhällssektorer krävs kunskapshöjande och folkbildande insatser. Vid sidan av formella utbildningsinstanser har civilsamhället, folkrörelsen och arbetsgivare viktiga roller att spela, i arbetet med att sprida kunskap, skapa engagemang och tillgängliggöra mötesplatser för upplevelser, bildning och livslångt lärande i syfte att bidra till en mer hållbar samhällsutveckling.

Målbild 2050

År 2050 finns det goda förutsättningar för lärande, utbildning och arbete genom hela livet i Örebro kommun. Varje individ ges möjlighet att utveckla relevant och ändamålsenlig kunskap och kompetens, som främjar goda och hållbara livsvillkor, tillfredsställande sysselsättning och en god näringslivsutveckling. Kommunen är en attraktiv plats som attraherar framtidens talanger och kompetens. Genom samverkan mellan offentlig sektor, näringsliv, civilsamhälle och akademi skapas förutsättningar för innovation och entreprenörskap. Nya affärsområden, försörjningstrygghet och en hållbar samhällsutveckling främjas i hela Örebroregionen.

Delmål 2030

God och likvärdig utbildning

2.1. År 2030 fullföljer alla elever, flickor och pojkar, i Örebro kommun en likvärdig utbildning av god kvalitet utan diskriminering och kränkande särbehandling.

2.2. År 2030 finns goda möjligheter för alla i Örebro kommun, flickor och pojkar samt kvinnor och män, till kunskapsutveckling och ett livslångt lärande i Örebro kommun.

Bildning för en hållbar samhällsutveckling

2.3. År 2030 har varje individ i Örebro kommun handlingskompetens att utifrån egen förmåga och kritiskt tänkande ta ansvar och agera för en ekologisk, social och ekonomisk hållbar samhällsutveckling tillsammans med andra.

Sysselsättning för alla

2.4. År 2030 har alla invånare, kvinnor och män, möjlighet till arbete eller meningsfull sysselsättning fri från diskriminering och kränkande särbehandling.

Näringsliv och innovation

2.5. År 2030 har Örebro kommun ett gott näringslivsklimat där samverkan mellan offentlig sektor, näringsliv, civilsamhälle och akademi attraherar kompetens, nya företag, verksamheter och etableringar som bidrar till en hållbar och jämställd samhällsutveckling i hela Örebroregionen.

2.6. År 2030 finns förutsättningar i Örebro kommun för innovativ förnyelse i en hållbar samhällsutveckling, såväl inom kommunkoncernen som i samverkan med offentlig sektor, näringsliv, civilsamhälle och akademi.

3. Ett tryggt och gott liv för alla i Örebro

Målområdet *Ett tryggt och gott liv för alla i Örebro* handlar om att ingen ska lämnas utanför i utvecklingen och att säkerställa att de invånare som har särskilda behov får möjlighet att nå sin fulla potential. Målområdet handlar om stödinsatser och lösningar för personer utifrån behov, men bygger på att målområde ett och två också är realiserade.

Figur 5. Ovanstående ikoner illustrerar vilka mål i Agenda 2030 som huvudsakligen inkluderas i målområdet ett tryggt och gott liv för alla i Örebro.

Målområdets kopplingar till mål och delmål i Agenda 2030 finns i bilaga 2, samt i bilaga 3 där också kopplingen till övriga beslut och styrning från global till lokal nivå presenteras. Utgångsläget när programmet för hållbar utveckling antogs presenteras i bilaga 4. De samhällsbehov och prioriterade insatsområden som angränsar till målområdet och som kräver insatser från flera samhällsaktörer för att nå en hållbar samhällsutveckling återfinns på sidorna 13–16.

Målområde 3 hänger nära samman med målområde 1, Örebro i sin fulla kraft. Målområde 1 karaktäriseras av ett vidare befolkningsperspektiv jämfört med målområde 3 vars fokus är invånare med särskilda behov.

Målområdets betydelse för hållbar utveckling

Att säkerställa att ingen lämnas utanför är ett av huvudbudskapen i Agenda 2030. För att alla invånare ska ha möjlighet att nå sin fulla potential och vara i sin fulla kraft är det avgörande att människor bemöts utifrån sina individuella förutsättningar och behov.

För att främja lärande, utveckling, självständighet och egen försörjning för alla krävs ibland vård, behandling eller stödinsatser och lösningar till barn och unga samt vuxna och äldre. Grundläggande, kompensatoriska och hälsofrämjande välfärdstjänster stöttar individer genom att främja hälsa, förebygga sjukdom och bygga broar från utanförskap till delaktighet. Det är inom kommunens ansvarsområde en viktig uppgift att erbjuda detta utifrån individuella förutsättningar och behov som till exempel funktionsförmåga, social situation, psykisk hälsa och anpassningar i lärmiljön. Barn och kommuninvånare som har särskild sårbarhet samt befinner sig i svåra livssituationer, såsom socialt utanförskap, missbruk eller våldsamma miljöer ska särskilt beaktas. När grundläggande sociala behov och mänskliga rättigheter tillgodoses når vi samtidigt det övergripande målet för hållbar utveckling: att skapa så mycket social utveckling som möjligt.

Oavsett orsak till behovet av vård, behandling och stöd, som kan omfatta både individerna själva och deras anhöriga, behöver lösningarna ingå i en större helhetssyn för att säkerställa att ingen faller mellan stolarna. Hälsofrämjande arbete, inkluderande och universella anpassningar av miljöer, tidigt stöd och samordning av insatser syftar till att ge bästa möjliga livskvalitet och självständighet. Det ger samtidigt resurseffektivitet, god ekonomisk hushållning och en långsiktigt hållbar ekonomi då behov av stöd och insatser kan förebyggas. Ett tryggt och gott liv för alla i Örebro kommun tillgodoser grundläggande behov. Det skapar också förutsättningar för fler att bidra i omställningen till ett hållbart samhälle, genom att frigöra kraft till en livsstil i harmoni med naturen.

Målbild 2050

År 2050 ges alla möjlighet att nå sin fulla potential och att leva ett tryggt liv utifrån individens förutsättningar, behov och rättigheter. Ingen lämnas utanför i utvecklingen och barnets rättigheter säkerställs alltid. Varje individ som har tillfälligt eller långvarigt behov av stöd eller insatser från kommunen erbjuds jämställda och jämlika välfärdstjänster som främjar inkludering och ett självständigt liv. Varje individ är delaktig i utformningen av de egna välfärdstjänsterna för att nå bästa möjliga hälsa och välbefinnande.

Delmål 2030

Jämställda och jämlika livsvillkor

3.1 År 2030 bidrar hälsofrämjande och universella välfärdstjänster till trygga och mer självständiga liv.

3.2 År 2030 har kompensatoriska stödinsatser och lösningar möjliggjort för alla barn med särskild sårbarhet att få tillgång till sin bästa möjliga utveckling, lärande och hälsa.

3.3 År 2030 har skillnaderna i påverkbar hälsa för personer med funktionsnedsättning halverats jämfört med utgångspunkt i läget 2020.

3.4 År 2030 har påverkbara hälsoskillnader mellan olika grupper av äldre personer halverats och den ofrivilliga ensamheten har minskat.

4. Örebro skapar livsmiljöer för god livskvalitet

Målområdet *Örebro skapar livsmiljöer för god livskvalitet* handlar om de rumsliga strukturer som tillsammans gör kommunens tätorter och landsbygder inkluderande, säkra, motståndskraftiga och hållbara. Genom fysisk planering, hållbar förvaltning och utveckling av våra livsmiljöer skapas hållbara bebyggelse- och infrastrukturer samtidigt som hushållningen av våra mark-och vattenområden är god.

Figur 6 Ovanstående ikoner illustrerar vilka mål i Agenda 2030 som huvudsakligen inkluderas i målområdet Örebro skapar livsmiljöer för god livskvalitet.

Målområdets kopplingar till mål och delmål i Agenda 2030 finns i bilaga 2, samt i bilaga 3 där också kopplingen till övriga beslut och styrning från global till lokal nivå presenteras. Utgångsläget när programmet för hållbar utveckling antogs presenteras i bilaga 4. De samhällsbehov och prioriterade insatsområden som angränsar till målområdet och som kräver insatser från flera samhällsaktörer för att nå en hållbar samhällsutveckling återfinns på sidorna 13– 16.

Målområdets betydelse för hållbar utveckling

För en långsiktigt hållbar samhällsutveckling krävs att vi i den fysiska planeringen arbetar för att möta såväl nuvarande som framtida kommuninvånares behov. De livsmiljöer som vi planerar för ska skapa förutsättningar att leva ett gott och hållbart liv. Livsmiljöerna ska vara hälsosamma, trygga och säkra samt skapa förutsättningar för jämlika uppväxtvillkor för ett Örebro i sin fulla kraft, med lärande och arbete genom livet, där alla kan leva trygga och goda liv.

Den bebyggda miljöns strukturer, mönster av mötesplatser och samspel med övriga landskapet i stad och på landsbygd måste hushålla med jordens resurser. Det innebär att hålla sig inom ramen för ett klimatpositivt Örebro med friska ekosystem och god biologisk mångfald.

Befolkningsutvecklingen och flyttmönster ser olika ut i kommunen och ger ofta obalans på bostadsmarknaden och inte sällan stärkta segregationsmönster och ojämlik tillgång till service. Livsmiljöerna i kommunen ska ha en genomtänkt gestaltning och hänga samman med varandra för att bidra till att utjämna dessa rumsliga skillnader. Social hållbarhet ska uppnås i takt med att utvecklingen av bostäder, arbetsplatser, transporter och samhällsservice tar hänsyn till centrala natur-, miljö- och klimatvärden.

Våra livsmiljöers förmåga till resiliens, det vill säga att stå emot, anpassa sig, återhämta sig och utvecklas efter miljömässiga och sociala påfrestningar är avgörande för hållbar utveckling. Det kan handla om att kunna hantera översvämning, vattenbrist, skogsbrand eller att grundläggande infrastruktur och kommunikationer slås ut. I klimatomställningen kommer arbetet med att införliva kommunikationsteknikerna i samhällsbyggandet att vara centralt. Ett smart, digitalt Örebro bidrar till att höja människors livskvalitet och ett bättre resursutnyttjande.

Målbild 2050

År 2050 är samspelet inom och mellan Örebro stad, kommunens tätorter och landsbygder samt andra regioner stärkt. Det bidrar till att Örebro kommun är en sammanhållen, funktionsblandad och innehållsrik kommun som möter behov och livsmönster över tid. En hållbar bebyggelsestruktur har skapats genom strategisk landsbygds- och tätortsutveckling som kännetecknas av jämlik närhet. Det vill säga närhet och tillgänglighet till mötesplatser och funktioner som används i vardagen så som grön- och rekreationsområden, kulturmiljöer, arbetsplatser, transportmedel och andra samhällsfunktioner. Genom att tätorternas grönstruktur levererar ekosystemtjänster har livsmiljöernas förmåga att möta klimatförändringar stärkts. Grönstrukturen har samtidigt ökat människors hälsa och livskvalitet. Den hållbara bebyggelsestrukturen är ett samspel mellan befintlig och nytillkommande bebyggelse. Denna består av väl gestaltade livsmiljöer för såväl nu levande som kommande generationer samt för vår gemensamma miljö.

Delmål 2030

Hållbar bebyggelsestruktur

4.1 År 2030 ska huvuddelen av bebyggelseutvecklingen i kommunen ske inom de utvecklingsområden och bebyggelsekärnor som pekats ut i översiktsplanen.

4.2 År 2030 ska den byggda miljön bestå av ett välfungerande mönster av mötesplatser och funktioner, genom att befintliga kvaliteter utvecklas och att nya skapas i strategiskt hållbara lägen.

4.3 År 2030 ska kommuninvånarna ha tillgång till en bostad som motsvarar ens behov, bland annat utifrån geografi och demografi.

4.4 År 2030 ska den byggda miljön, i samspel med grönstrukturen och dess ekosystemtjänster i kommunens tätorter, bidra till ett samhälle väl rustat för att klara de utmaningar klimatförändringarna ställer oss inför.

Goda livsmiljöer

4.5 År 2030 ska tätorterna i Örebro kommun bestå av en mångfunktionell, lättillgänglig och sammanhängande grönstruktur för lek, rekreation, naturupplevelser, mötesplatser, motion och fritidsaktiviteter.

4.6 År 2030 ska den befintliga bebyggelsens värden tillvaratas och ny bebyggelse ska bidra till att skapa sammanlänkade, attraktiva och trygga miljöer som kan möta livsmönster och behov hos alla grupper i samhället.

4.7 År 2030 är nivåerna av skadliga luft- och ljudföroreningar, farliga kemiska ämnen och andra oacceptabla hälso- eller säkerhetsrisker så låga att de inte utgör någon risk för människor och miljön i Örebro kommun.

God hushållning

4.8 År 2030 ska kulturvärden i den byggda miljön och landskapet vara identifierade och tas tillvara som en resurs i samhällsutvecklingen. Örebro kommun ska bidra till att andelen bebyggelseområden med höga kulturmiljövärden som bevarats, utvecklats och tillgängliggjorts har ökat.

4.9 År 2030 ska i första hand befintliga byggnader utvecklas och användas. Nya byggnader ska vara yteffektiva och flexibla, med fokus på minimering av resurs- och energianvändning både under byggnation och under förvaltning.

4.10 År 2030 ska bebyggelseutveckling ske anpassat till landskapet i såväl urbana som lantliga miljöer, den styrande principen är att marken används till det som den är mest lämpad för.

Hållbar infrastruktur

4.11 År 2030 ska transporter inom kommunen huvudsakligen ske med hållbara trafikslag. I tätorten Örebro prioriteras yteffektiva och kapacitetsstarka transporter. Infrastrukturen och kollektivtrafiken med andra regioner och större städer ska vara utvecklad och välfungerande.

4.12 År 2030 ska kommunikationsteknikens möjligheter vara införlivad i samhällsbyggandet, vilket bidrar till att höja människors livskvalitet samt ett bättre nyttjande av resurser.

5. Ett klimatpositivt Örebro med friska ekosystem och god biologisk mångfald

Målområdet *Ett klimatpositivt Örebro med friska ekosystem och god biologisk mångfald* handlar om minskad klimatpåverkan, om hållbar vatten- och livsmedelsförsörjning samt om att mark, vatten och naturresurser nyttjas och förvaltas på ett ekologiskt hållbart sätt så att den biologiska mångfalden i landskapen stärks och miljömål uppnås.

Figur 7. Ovanstående ikoner illustrerar vilka mål i Agenda 2030 som huvudsakligen inkluderas i målområdet ett klimatpositivt Örebro med friska ekosystem och god biologisk mångfald.

Målområdets kopplingar till mål och delmål i Agenda 2030 finns i bilaga 2, samt i bilaga 3 där också kopplingen till övriga beslut och styrning från global till lokal nivå presenteras. Utgångsläget när programmet för hållbar utveckling antogs presenteras i bilaga 4. De samhällsbehov och prioriterade insatsområden som angränsar till målområdet och som kräver insatser från flera samhällsaktörer för att nå en hållbar samhällsutveckling återfinns på sidorna 13–16.

Målområdets betydelse för hållbar utveckling

Planetens livsuppehållande system består av en mångfald av ekosystem, som tillsammans gör det möjligt för människan – och åtta miljoner andra arter - att leva goda liv här på jorden. Våra grundläggande behov av mat, vatten, syre och värme blir tillgodosedda tack vare ekosystemen. Ekosystemen bidrar även med sociala, kulturella och ekonomiska värden för samhället. Naturen och dess ekosystemtjänster har betydelse för människors hälsa och välbefinnande och gör även samhället bättre rustat och motståndskraftigt mot störningar. Fungerande ekosystem är en förutsättning för samhällets välfärd och människans fortlevnad och ekosystemen är beroende av ett klimat i balans. När vi nu står inför en av vår tids största utmaningar, klimatförändringen, riskeras de ekologiska systemen att sättas ur spel.[18,19]

Ekosystemen och klimatet är idag starkt påverkade av mänsklig aktivitet. Genom mångåriga överuttag av naturresurser, förändrade mark och vattenförhållanden samt utsläpp av föroreningar överskrids nu många av de planetära gränserna. En miljon djur- och växtarter är globalt sett hotade idag och riskerar att försvinna och utarmningen av biologisk mångfald gör ekosystemen allt skörare.[20] Förlusten av viktiga ekosystem driver i sin tur på klimatförändringarna.[18-20]

För att klara klimatmålen krävs stora utsläppsminskningar.[18] Vi måste ställa om till ett fossilfritt samhälle och börja leva inom ramen för vår del av jordens resurser. Klimatmålen måste omfatta de effekter konsumtionen ger upphov till, oberoende av om de sker lokalt eller globalt. Våra konsumtions- och produktionsmönster påverkar inte bara klimatet utan även naturens ekosystem och människors livsvillkor. Resursförbrukningen ligger idag långt över vad jorden har kapacitet till och resurserna behöver vara rättvist fördelade ur ett globalt perspektiv samt även räcka till kommande generationer.[15,16,21]

Vår nuvarande och framtida välfärd står inför stora klimat- och miljöutmaningar.[9,15,18-20] För att alla kommuninvånare ska kunna leva trygga och goda liv med förutsättningar för lärande, utbildning och arbete krävs ett stabilt klimat och friska ekosystem och god biologisk mångfald. På så vis skapas ett Örebro i sin fulla kraft. Genomgripande förändringar och åtgärder kommer att krävas, i alla delar av samhället. Omställningen måste ske inom en mycket kort tid om vi ska klara målen.[7] Med vilja och mod ska vi tillsammans ta vi oss an utmaningarna för att uppnå ett ekologiskt hållbart Örebro kommun.

Målbild 2050

Örebro kommun är år 2050 en klimatpositiv kommun med välmående ekosystem och god biologisk mångfald. Resursanvändningen är hållbar och klimatbelastningen per person är på en nivå, som om den tillämpas globalt, inte äventyrar jordens klimat. Klimatmålet ska uppnås på ett sådant sätt och i en sådan takt att den biologiska mångfalden bevaras, livsmedelsproduktionen säkerställs och att andra mål för hållbar utveckling inte äventyras. År 2050 har Örebro kommun välmående och motståndskraftiga vatten- och naturmiljöer där den biologiska mångfalden och ekosystemen bevaras, återskapas, främjas och nyttjas hållbart. Landskapet består av en väl fungerande grön infrastruktur som bidrar till att stärka ekosystemtjänster som är viktiga för samhället.

Delmål

Klimat

5.1 År 2030 är Örebro kommunkoncern klimatneutral.
5.2 År 2040 är Örebro kommunkoncern klimatpositiv.
5.3 År 2045 är Örebro kommun som geografiskt område klimatneutralt.
5.4 År 2050 är Örebro kommun som geografiskt område klimatpositivt.

Vatten

5.5 År 2030 ska alla kommunens vattenförekomster minst uppnå god ekologisk och kemisk status, även inräknat de ämnen som idag är överallt överskridande.[1]
5.6 År 2030 skyddas och bevaras kommunens grundvattenresurser och kommunala vattentäkter ska ha ett fullgott skydd.

Ekosystem och biologisk mångfald

5.7 År 2030 består Örebro kommuns natur- och vattenmiljöer av en sammanhängande, varierad och välfungerande grön infrastruktur som utgör goda livsmiljöer för arter och bidrar med viktiga ekosystemtjänster till samhället.
5.8 År 2030 nyttjas och förvaltas mark och naturresurserna i Örebro som geografiskt område på ett ekologiskt hållbart sätt, så att den biologiska mångfalden i landskapen stärks och nationella miljömål uppnås.
5.9 År 2030 har Örebro kommun bidragit till att arealen mark med höga naturvärden i kommunen ökat till ekologiskt hållbara nivåer genom bevarande, utvecklande och återskapande av naturmiljöer.
5.10 År 2030 är överlevnaden tryggad för arter som idag är hotade, och möjligheterna för arter att sprida sig inom kommunen har avsevärt förbättrats och hotas inte av invasiva arter.
5.11 År 2030 ska beslut som rör mark- och vattenanvändning i kommunen beakta ekosystemtjänstperspektivet och därmed bidra till att ekosystemtjänster stärks och biologisk mångfald bevaras.

Livsmedelsförsörjning

5.12 År 2030 bidrar Örebro kommun till ett hållbart system för livsmedelsförsörjning, där konsumtionen av inhemska livsmedel har ökat och den lokala produktionen är säkerställd.
5.13 År 2030 har Örebro kommun som geografiskt område en livsmedelsproduktion som bidrar till minskad klimat- och miljöpåverkan, som samtidigt förbättrar mark och jordkvalitet, bidrar till stärkt biologisk mångfald och motståndskraft mot andra störningar.

[1] Enligt definitionen i EU:s ramdirektiv för vatten

6. Hållbara och resurseffektiva Örebro

Målområdet *Hållbara och resurseffektiva Örebro* handlar om resurser och behovet av att vara resurseffektiva, liksom den nödvändiga omställningen till en samhällsnyttig och cirkulär ekonomi. Inom målområdet behandlas såväl sociala, ekonomiska och ekologiska resurser. Här inkluderas kommunkoncernens medarbetare, kommunkoncernens ekonomiska resurser och investeringar samt såväl kommunkoncernens som det geografiska områdets beskärda andel av naturresurserna.

Vår beskärda andel relaterar till hur mycket av jordens resurser som kan förbrukas av var och en av oss under förutsättning att resurserna fördelades helt lika mellan alla människor på jorden. Det ekologiska fotavtrycket ska vara på en nivå som, om det tillämpas globalt, inte äventyrar jordens ekosystem. Vi sätter mål i relation till vår påverkan totalt, oberoende av var den inträffar. Och vi relaterar till den globala befolkningens storlek.

Figur 8. Ovanstående ikoner illustrerar vilka mål i Agenda 2030 som huvudsakligen inkluderas i målområdet hållbara och resurseffektiva Örebro.

Målområdets kopplingar till mål och delmål i Agenda 2030 finns i bilaga 2, samt i bilaga 3 där också kopplingen till övriga beslut och styrning från global till lokal nivå presenteras. Utgångsläget när programmet för hållbar utveckling antogs presenteras i bilaga 4. De samhällsbehov och prioriterade insatsområden som angränsar till målområdet och som kräver insatser från flera samhällsaktörer för att nå en hållbar samhällsutveckling återfinns på sidorna 13–16.

Målområdets betydelse för hållbar utveckling

Ekonomin är ett medel för att uppnå så mycket social utveckling som möjligt inom ramen för vår enda planet. Dagens samhälle präglas av en linjär ekonomi som inte tar hänsyn till att natur- och energiresurser är begränsade. En omställning till hållbara produktions- och konsumtionsmönster, som präglas av en samhällsnyttig och cirkulär ekonomi, är nödvändig för en hållbar välfärd. Cirkulär ekonomi innebär en effektiv och hänsynsfull resursanvändning där den ekonomiska tillväxten inte äventyrar människors eller planetens välmående utan istället främjar hållbar utveckling. Hur vi konsumerar i Sverige har stor inverkan både nationellt och globalt, och är Sveriges största Agenda 2030-utmaning. Enligt våra åtaganden i Agenda 2030 måste alla i samhället bidra till att förändra ohållbara konsumtions- och produktionsmönster. I detta är offentlig upphandling ett viktigt verktyg. Genom hållbar upphandling kan behovet av varor och tjänster tillgodoses på ett sätt som säkerställer den goda affären sett till hela livscykeln. Genom att använda olika upphandlingsinstrument kan även innovationsdriven utveckling i en hållbar riktning skapas.

Kommunen ska verka för en god ekonomisk hushållning. Det innebär att styra ekonomin både i kortare och längre perspektiv för att kunna möta förändringar i samhällsekonomin. Bästa möjliga resursutnyttjande ska eftersträvas inom kommunkoncernen. Varje skattekrona ska användas på ett ansvarsfullt sätt och skatteuttaget ska inte vara högre än nödvändigt. En hållbar ekonomi innebär att kostnaderna inte överstiger intäkterna och att kostnader inte överförs på kommande generationer.

Näringslivet är centralt för en hållbar välfärd då ett starkt näringsliv är en förutsättning för den ekonomiska utvecklingen, skapande av såväl arbetstillfällen som kapital för investeringar. Ett starkt näringsliv med hållbara affärsmodeller är avgörande för en hållbar samhällsutveckling.

Örebro kommunkoncern är beroende av sina medarbetare för att skapa ett hållbart och resurseffektivt Örebro. Medarbetare som får vara i sin fulla kraft skapar livsmiljöer där alla invånare kan leva trygga och goda liv med förutsättningar för lärande och arbete i ett klimatpositivt Örebro med friska ekosystem och god biologisk mångfald. Vårt hållbara Örebro – för såväl dagens som framtida invånare.

Målbild 2050

År 2050 är det ekologiska fotavtrycket från såväl Örebro kommunkoncern som Örebro kommun som geografiskt område max 1 jordklot. Örebro kommuns produktions- och konsumtionsmönster baseras på en cirkulär ekonomi. Befintliga resurser underhålls, delas och återbrukas samtidigt som material återvinns. Konsumtionen av nya varor och tjänster är hållbar så att produktion och användning bibehåller planetens resurser och utgör inget hot mot ekosystemen eller människors hälsa och rättigheter. Ekonomiska medel i Örebro kommun fördelas, investeras och placeras så att de både stödjer en hållbar utveckling och att kostnader inte överförs på kommande generationer. På arbetsplatser i Örebro kommunkoncern råder arbetsvillkor och arbetsmiljöer som är trygga och säkra, är fria från diskriminering och som ger välmående arbetstagare, med balans mellan arbete och fritid. Såväl kvinnor som män ges likvärdiga förutsättningar att leda, och arbetets organisering främjar lärande och samverkan för god produktivitet och innovation oavsett arbetsplats.

Delmål 2030

Cirkulär ekonomi

6.1 År 2030 är det ekologiska fotavtrycket från Örebro kommunkoncern såväl som Örebro kommun som geografiskt område max 2,7 jordklot – jämfört med 2016 års 3,9 jordklot.

6.2 År 2030 har användningen och spridningen av ämnen som negativt påverkar människors hälsa och ekosystemen minskat kraftigt i Örebro kommun.

6.3 År 2030 ska matsvinnet vara försumbart och det oundvikliga matavfallet, såväl som förpackningsavfallet, återvinns.

6.4 År 2030 förvaltas befintliga byggnader och fysiska strukturer på ett hållbart sätt. Produkter och andra resurser underhålls, delas och återbrukas så att de används länge och effektivt samtidigt som material återvinns.

6.5 År 2030 ska kommunkoncernens investeringar vara ekonomiskt, ekologiskt och socialt värdeskapande, så att de generationer som har nytta av dem inte urholkar det ekonomiska, ekologiska eller sociala utrymmet för kommande generationer.

Arbetsgivare och arbetsmiljö

6.6 År 2030 är Örebro kommunkoncern attraktiva arbetsgivare med rätt kompetens för att klara verksamhetsuppdraget, som erbjuder anständiga, trygga och säkra arbetsmiljöer samt jämställda och jämlika arbets- och anställningsvillkor för alla medarbetare.

Referenser

1. United Nations. Our Common Future. 1987.
2. Alfredsson E, Wijkman A. The Inclusive Green Economy Shaping society to serve sustainability — minor adjustments or a paradigm shift? 2014.
3. Cornell, Wetterstrand och Hermansson Török. Integrating Social-Ecological resilience into the New Development Agenda. Multi-stakeholder dialogue, Co-chairs´ report. Instituto Humboldt Colombia, Stockholm resilience Center, Stockholm University. 2013.
4. FN. Att förändra vår värld: Agenda 2030 för hållbar utveckling (Transforming our world: The 2030 agenda for sustainable development). 2015.
5. Svenska institutet för standarder (SIS). Styrning och ledning för hållbar utveckling i kommuner och regioner – Vägledning för genomförandet av FN:s Agenda 2030 för hållbar utveckling. Remissversion. 2020.
6. Agenda 2030-delegationen. Agenda 2030 och Sverige: Världens utmaning - världens möjlighet.. 2019.
7. United Nations. The Sustainable Development Goals report 2019. 2019.
8. Agenda 2030-delegationen. I riktning mot en hållbar välfärd - Agenda 2030-delegationens nulägesbeskrivning och förslag till handlingsplan för genomförandet av Agenda 2030 för hållbar utveckling. 2017.
9. Jorgen Randers JR, Per Espen Stoknes, Ulrich Golüke, David Collste and Sarah Cornell. Transformation is feasible - How to achieve the Sustainable Development Goals within Planetary Boundaries. Stockholm Resilience Centre and BI Norwegian Business School. 2018.
10. Ki-Moon, B. We Are the First Generation that Can End Poverty, the Last that Can End Climate Change. Secretary-General, Statements and messages. 2015.
11. SCB. Om statistikbaserad uppföljning av Agenda 2030. 2017.
12. Rådet för främjandet av kommunla analyser. Agenda 2030 - Nyckeltal för kommuner och regioner - Vägledning. 2019.
13. International Council for Science. A guide to SDG interactions: from science to implementation. 2017.
14. United Nations, Department of Economic and Social Affairs. World Population Prospects 2019. 2019.
15. Steffen W, Katherine Richardson, Johan Rockström, Sarah E. Cornell, Ingo Fetzer, Elena M. Bennett, Reinette Biggs, Stephen R. Carpenter, Wim de Vries, Cynthia A. de Wit, Carl Folke, Dieter Gerten, Jens Heinke, Georgina M. Mace, Linn M. Persson, Veerabhadran Ramanathan, Belinda Reyers, and Sverker Sörlin Planetary boundaries: Guiding human development on a changing planet. Science 2015; vol 347, issu 622.
16. Raworth, Kate. A Doughnut for the Anthropocene: humanity's compass in the 21st century. The Lancet, planetary health 2017;1.
17. Raworth, Kate. Doughnut Economics: Seven Ways to Think Like a 21st Century Economist. Cornerstone; 2017.
18. Intergovernmental panel on climate change (IPCC). Global Warming of 1.5 C - Summary for Policymakers. 2018.
19. Intergovernmental panel on climate change (IPCC). Climate change and land: an IPCC special report on climate change, desertification, land degradation, sustainable land management, food security, and greenhouse gas fluxes in terrestrial ecosystems. 2019.
20. Intergovernmental Science-Policy Platform on Biodiversity and Ecosystem Services (IPBES). Global Assessment Report on Biodiversity and Ecosystem Services. 2019.
21. Folke C, Jansson, Å., Rockström, J., Olsson, P., Carpenter, S., Chapin, F., Crépin, A.S., Daily, G., Danell, K., Ebbesson, J., Elmqvist, T., Galaz, V., Moberg, F., Nilsson, M., Österblom, H., Ostrom, E., Persson, Å., Peterson, G., Polasky, S., Steffen, W., Walker, B., Westley, F. Reconnecting to the Biosphere. Ambio 2011;40:719-38.

Bilagor

Bilaga 1. FN:s globala hållbarhetsmål Agenda 2030

Bilaga 2. Agenda 2030 och målområden i programmet

Bilaga 3. Programmet för hållbar utvecklings mål och delmål koppling till styrning från global till lokal nivå.

Bilaga 4. Hållbarhetsläget 2020 – världen, Sverige, Örebro

Bilaga 5. Begrepp och definitioner

Bilaga 1. FN:s globala hållbarhetsmål Agenda 2030

Mål 1: Avskaffa fattigdom i alla dess former överallt

Mål 2: Avskaffa hunger, uppnå tryggad livsmedelsförsörjning och förbättrad nutrition samt främja ett hållbart jordbruk.

Mål 3: Säkerställa hälsosamma liv och främja välbefinnande för alla i alla åldrar.

Mål 4: Säkerställa en inkluderande och likvärdig utbildning av god kvalitet och främja livslångt lärande för alla.

Mål 5: Uppnå jämställdhet och alla kvinnor och flickors egenmakt.

Mål 6: Säkerställa tillgången till och en hållbar förvaltning av vatten och sanitet för alla.

Mål 7: Säkerställa tillgång till ekonomiskt överkomlig, tillförlitlig, hållbar och modern energi för alla.

Mål 8: Verka för varaktig, inkluderande och hållbar ekonomisk tillväxt, full och produktiv sysselsättning med anständiga arbetsvillkor för alla.

Mål 9: Bygga motståndskraftig infrastruktur, verka för en inkluderande och hållbar industrialisering samt främja innovation.

Mål 10: Minska ojämlikheten inom och mellan länder.

Mål 11: Göra städer och bosättningar inkluderande, säkra, motståndskraftiga och hållbara.

Mål 12: Säkerställa hållbara konsumtions- och produktionsmönster.

Mål 13: Vidta omedelbara åtgärder för att bekämpa klimatförändringarna och dess konsekvenser.

Mål 14: Bevara och nyttja haven och de marina resurserna på ett hållbart sätt för en hållbar utveckling.

Mål 15: Skydda, återställa och främja ett hållbart nyttjande av lansbaserade ekosystem, hållbart bruka skogar, bekämpa ökenspridning, hejda och vrida tillbaka markförstöringen samt hejda förlusten av biologisk mångfald.

Mål 16: Främja fredliga och inkluderande samhällen för hållbar utveckling, tillhandahålla tillgång till rättvisa för alla samt bygga upp effektiva och inkluderande institutioner med ansvarsutkrävande på alla nivåer.

Mål 17: Stärka genomförandemedlen och återvitalisera det globala partnerskapet för hållbar utveckling.

Bilaga 2. Agenda 2030 och målområden i programmet

Är det relevant för kommunen? | **Ja** | **Nej**

Delmål i Agenda 2030	Målområde i programmet där detta omhändertas
1.1	1, 3
1.2	1, 3
1.3	3
1.4	1, 4, 6
1.5	3
1.a	6
1.b	1, 3, 6
2.1	1, 3, 4, 5
2.2	1, 3
2.3	5
2.4	5
2.5	5
2.a–c	
3.2	1, 3
3.3	1, 3
3.4	1, 2, 3, 4
3.5	3
3.6	4
3.7	1, 3
3.9	1, 3, 4
3.1 3.8 3.a–d	
4.1	2
4.2	2
4.3	2
4.4	2
4.5	2
4.6	2
4.7	2
4.a	2
4.c	2
4.b	
5.1	1, 6
5.2	1, 3
5.3	1, 3
5.4	1, 6
5.5	1, 6
5.6	1, 3
5.c	1
5.a–b	
6.1	5
6.2	5
6.3	5
6.4	5
6.5	5
6.6	5
6.b	5
6.a	

Delmål i Agenda 2030	Målområde i programmet där detta omhändertas
7.1	5
7.2	5
7.3	4
7.a–b	
8.2	2
8.3	2, 6
8.4	6
8.5	2, 6
8.6	2
8.7	1, 3, 6
8.8	6
8.9	2
8.1 8.10 8.a–b	
9.1	4
9.4	4, 5
9.2–3 9.5 9.a–c	
10.2	1, 3
10.3	1, 2, 3, 6
10.4	6
10.1 10.5–7 10.a–c	
11.1	4
11.2	4
11.3	4
11.5	4
11.6	4, 5
11.7	4
11.a	4
11.b	1, 4
11.4 11.c	
12.1	6
12.2	4, 5
12.3	5, 6
12.4	4, 6
12.5	6
12.7	6
12.8	2
12.b	2
12.6 12.a 12.c	
13.1	4
13.2	5
13.3	2, 5
13.a–b	

	Delmål i Agenda 2030	Målområde i programmet där detta omhändertas
	14.1	5
	14.4	6
	14.2–7 14.a–c	
	15.1	5
	15.2	5
	15.5	5
	15.8	5
	15.9	5
	15.a	5
	15.b	5
	15.3–4 15.6–7 15.c	

	16.1	1, 3
	16.2	1, 3
	16.5	6
	16.6	1
	16.7	1
	16.10	1
	16.b	1, 2, 3, 4, 5, 6
	16.3–4 16.8–9 16.a	
	17.1–19	

Bilaga 3. Programmet för hållbar utvecklings mål och delmål koppling till styrning från global till lokal nivå.

Målen och delmålen i programmet för hållbar utveckling relaterar till en mängd åtaganden från global till lokal nivå. Nedan presenteras målen och delmålens kopplingar till sådana beslut, med tillhörande länkar. Översikten innehåller de viktigaste kopplingarna, men gör inte anspråk på att vara heltäckande.

Mål till 2050

Folkhälsa

Agenda 2030: 3, 5, 10,

Internationella konventioner och beslut

FN:s konventioner om de mänskliga rättigheterna

EU-beslut

–

Sverige – lagstiftning

Regeringsformen 1974:152
Hälso- och sjukvårdslag 1982:763
Lagen om Nationella minoriteter och minoritetsspråk 2009:724
God och jämlik hälsa – en utvecklad folkhälsopolitik, proposition 2017/18:249
Nationellt mål och inriktning för funktionshinderspolitiken, Prop. 2016/17:188

Sverige – andra beslut

Framtidens äldreomsorg – en nationell kvalitetsplan, SKR.
Makt, mål och myndighet - en feministisk politik för en jämställd framtid - regeringens skrivelse 2016/17:10

Regionalt beslutade styrdokument

Tillväxt och hållbar utveckling i Örebro län - regional utvecklingsstrategi 2018-2030
God, jämlik och jämställd hälsa i Örebro län - regional handlingsplan 2019-2022
Överenskommelse om samverkan för god, jämlik och jämställd hälsa i Örebro l än 2018-2023
Örebro läns strategi för jämställdhet 2017-2019

Styrdokument i Örebro kommun

Strategi för ett jämställt Örebro 2016-2025
Idrottspolitiskt program
Kulturpolitiskt program
Åldras på dina villkor - Strategi för äldreomsorgen 2018-2021 med framtidsperspektiv mot 2040

Klimat

Agenda 2030: 7.1-7.3, 7A, 9.4, 12.3, 13.2, 13.3

Internationella konventioner och beslut

Parisavtalet

EU-beslut

EU:s klimatmål
Europeisk klimatlag (förslag till)
The European Green Deal

Sverige – lagstiftning

–

Sverige – andra beslut

Sveriges klimatmål
Sveriges miljömål Begränsad klimatpåverkan

Regionalt beslutade styrdokument

Regionala Energi- och klimatprogrammet

Styrdokument i Örebro kommun

Örebro kommuns klimatstrategi

Ekologiskt fotavtryck

Agenda 2030: 8.4, 12.1, 12.2, 12.5

Internationella konventioner och beslut

–

EU-beslut

EU:s handlingsplan för cirkulär ekonomi

Sverige – lagstiftning

Avfallshierarkin i Miljöbalken 2 kap. 5 § samt 15 kap. 10 §

Sverige – andra beslut

Sveriges avfallsplan och avfallsförebyggande program 2018-2023

Regionalt beslutade styrdokument

Tillväxt och hållbar utveckling i Örebro län - regional utvecklingsstrategi 2018-2030, avsnitt 5.7 konsumtion och försörjning

Styrdokument i Örebro kommun

Avfallsplan Örebro kommun

Delmål 2030

1. Örebro i sin fulla kraft

Delmål 1.1

Agenda 2030: 5.5, 10.2, 10.3, 16.7

Internationella konventioner och beslut

FN:s konventioner om mänskliga rättigheter
FN:s konvention om barnets rättigheter
FN:s konvention om kvinnors rättigheter
FN:s konvention för personer med funktionsnedsättning

EU-beslut

Den europeiska deklarationen för jämställdhet mellan kvinnor och män på lokal och regional nivå, CEMR

Sverige – lagstiftning

Regeringsformen 1974:152, Lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk 2009:724
Diskrimineringslagen 2008:567, Lagen om förenta nationernas konvention om barnets rättigheter 2018:1197

Sverige – andra beslut

–

Regionalt beslutade styrdokument

Örebro läns strategi för jämställdhet 2017-2019
Tillväxt och hållbar utveckling i Örebro län - regional utvecklingsstrategi 2018-2030
Social välfärd - regional handlingsplan 2019-2022

Styrdokument i Örebro kommun

Strategi för ett jämställt Örebro 2016-2025
Policy för barnets rättigheter
Åldras på dina villkor - Strategi för äldreomsorgen 2018-2021 med framtidsperspektiv mot 2040

Delmål 1.2

Agenda 2030: 3.4, 5C, 16.3, 16A

Internationella konventioner och beslut

FN:s konventioner om mänskliga rättigheter
FN:s konvention om barnets rättigheter
FN:s konvention om kvinnors rättigheter
FN:s konvention för personer med funktionsnedsättning

EU-beslut

–

Sverige – lagstiftning

Lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk 2009:724
Diskrimineringslagen 2008:567

Sverige – andra beslut
God och jämlik hälsa – en utvecklad folkhälsopolitik, proposition 2017/18:249
Regionalt beslutade styrdokument
Tillväxt och hållbar utveckling i Örebro län - regional utvecklingsstrategi 2018-2030
Styrdokument i Örebro kommun
–

Delmål 1.3

Agenda 2030: 3.6, 5.2, 5.3, 10.4, 11.2, 11.7, 16.1, 16.2,
Internationella konventioner och beslut
FN:s konventioner om mänskliga rättigheter
FN:s konvention om barnets rättigheter
FN:s konvention om kvinnors rättigheter
FN:s konvention för personer med funktionsnedsättning
EU-beslut
Den europeiska deklarationen för jämställdhet mellan kvinnor och män på lokal och regional nivå, CEMR
Sverige – lagstiftning
Lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk 2009:724;
Diskrimineringslagen 2008:567
Brottsbalken 1962:700
Sverige – andra beslut
En nationell strategi för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor
Regionalt beslutade styrdokument
Örebro läns strategi för jämställdhet 2017-2020
Länsstyrelsens handlingsplan för att bekämpa mäns våld mot kvinnor i Örebro län 2019-2020
Styrdokument i Örebro kommun
Strategi för ett jämställt Örebro 2016-2025
Handlingsplan mot våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck

Delmål 1.4

Agenda 2030: 10.5, 16.3, 16.4, 16.5, 16.6, 16.10
Internationella konventioner och beslut
–
EU-beslut
–
Sverige – lagstiftning
Regeringsformen 1974:152
Brottsbalken 1962:700
Sverige – andra beslut
–
Regionalt beslutade styrdokument
–
Styrdokument i Örebro kommun
Riktlinjer för Medborgardialog i Örebro kommun - Handbok för förtroendevalda

Delmål 1.5

Agenda 2030: 2.1, 2.2, 3.1-3.9, 5.6, 6.2, 11.5
Internationella konventioner och beslut
FN:s konventioner om mänskliga rättigheter
FN:s konvention om barnets rättigheter
FN:s konvention om kvinnors rättigheter
FN:s konvention för personer med funktionsnedsättning
EU-beslut
–

Sverige – lagstiftning
Regeringsformen 1974:152
Hälso- och sjukvårdslag 1982:763
Lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk 2009:724
Diskrimineringslagen 2008:567
Sverige – andra beslut
God och jämlik hälsa – en utvecklad folkhälsopolitik, proposition 2017/18:249
Regionalt beslutade styrdokument
Tillväxt och hållbar utveckling i Örebro län - regional utvecklingsstrategi 2018-2030
God, jämlik och jämställd hälsa i Örebro län - regional handlingsplan 2019-2022
Social välfärd - regional handlingsplan 2019-2022
Sammanhållen vård och omsorg - regional handlingsplan 2019-2022
Överenskommelse om samverkan för god, jämlik och jämställd hälsa i Örebro län 2018-2023
Styrdokument i Örebro kommun
Strategi med fokus på förebyggande arbete mot alkohol, narkotika, dopning och tobak, 2017-2021

Delmål 1.6

Agenda 2030: 1.4, 4.1-4.4, 4.6, 4A, 5.4, 5A, 10.1-10.3, 11.1-11.3, 16.1, 16.2
Internationella konventioner och beslut
FN:s konventioner om mänskliga rättigheter
FN:s konvention om barnets rättigheter
FN:s konvention om kvinnors rättigheter
FN:s konvention för personer med funktionsnedsättning
EU-beslut
Den europeiska deklarationen för jämställdhet mellan kvinnor och män på lokal och regional nivå, CEMR
Sverige – lagstiftning
Lagen om förenta nationernas konvention om barnets rättigheter 2018:1197
Skollagen 2010:800
Diskrimineringslagen 2008:567
Lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk 2009:724
Sverige – andra beslut
God och jämlik hälsa – en utvecklad folkhälsopolitik, proposition 2017/18:249
Läroplanerna Lpfö18, Lgr11, Gy11,
Makt, mål och myndighet - en feministisk politik för en jämställd framtid - regeringens skrivelse 2016/17:10
Regionalt beslutade styrdokument
Tillväxt och hållbar utveckling i Örebro län - regional utvecklingsstrategi 2018-2030
God, jämlik och jämställd hälsa i Örebro län - regional handlingsplan 2019-2022
Social välfärd - regional handlingsplan 2019-2022
Styrdokument i Örebro kommun
Strategi för ett jämställt Örebro 2016-2025
Handlingsplan mot våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck 2017-2024v
Handlingsplan för barn i ekonomiskt utsatta hushåll 2013-2020
Mål i partnerskap Örebro

Delmål 1.7

Agenda 2030: 3.7, 5.2, 5.3, 5.5, 16.1, 16.2
Internationella konventioner och beslut
FN:s konventioner om mänskliga rättigheter
FN:s konvention om barnets rättigheter
FN:s konvention om kvinnors rättigheter
FN:s konvention för personer med funktionsnedsättning
EU-beslut
Den europeiska deklarationen för jämställdhet mellan kvinnor och män på lokal och regional nivå, CEMR

Sverige – lagstiftning
Socialtjänstlagen 2001:453
Diskrimineringslagen 2008:567
Lagen om förenta nationernas konvention om barnets rättigheter 2018:1197
Sverige – andra beslut
En nationell strategi för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor
Makt, mål och myndighet - en feministisk politik för en jämställd framtid - regeringens skrivelse 2016/17:10
Regionalt beslutade styrdokument
Social välfärd - regional handlingsplan 2019-2022
Länsstyrelsens handlingsplan för att bekämpa mäns våld mot kvinnor i Örebro län 2019-2020
Våld i nära relationer eller hedersrelaterat våld och förtryck - överenskommelse om samverkan mellan Region Örebro län och kommunerna i Örebro län
Överenskommelse om samverkan för kvinnofrid i Örebro län
Styrdokument i Örebro kommun
Strategi för ett jämställt Örebro 2016-2025
Handlingsplan mot våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck 2017-2024

Delmål 1.8

Agenda 2030: 1.1-1.4, 2.1, 2.2, 10.1
Internationella konventioner och beslut
FN:s konventioner om mänskliga rättigheter
FN:s konvention om barnets rättigheter
FN:s konvention om kvinnors rättigheter
FN:s konvention för personer med funktionsnedsättning
EU-beslut
–
Sverige – lagstiftning
Socialtjänstlagen 2001:453
Sverige – andra beslut
–
Regionalt beslutade styrdokument
Social välfärd - regional handlingsplan 2019-2022
Styrdokument i Örebro kommun
Handlingsplan för barn i ekonomiskt utsatta hushåll 2013-2020

Delmål 1.9

Agenda 2030: 1.1, 1.2, 10.1
Internationella konventioner och beslut
FN:s konventioner om mänskliga rättigheter
FN:s konvention om barnets rättigheter
FN:s konvention om kvinnors rättigheter
FN:s konvention för personer med funktionsnedsättning
EU-beslut
Den europeiska deklarationen för jämställdhet mellan kvinnor och män på lokal och regional nivå, CEMR
Sverige – lagstiftning
–
Sverige – andra beslut
–
Regionalt beslutade styrdokument
Örebro läns strategi för jämställdhet 2017-2019
Styrdokument i Örebro kommun
Strategi för ett jämställt Örebro 2016-2025

Delmål 1.10

Agenda 2030: 1.2, 5A, 10.1, 10.2, 10.4

Internationella konventioner och beslut

FN:s konventioner om mänskliga rättigheter
FN:s konvention om barnets rättigheter
FN:s konvention om kvinnors rättigheter
FN:s konvention för personer med funktionsnedsättning

EU-beslut

Den europeiska deklarationen för jämställdhet mellan kvinnor och män på lokal och regional nivå, CEMR

Sverige – lagstiftning

–

Sverige – andra beslut

Makt, mål och myndighet - en feministisk politik för en jämställd framtid - regeringens skrivelse 2016/17:10

Regionalt beslutade styrdokument

Örebro läns strategi för jämställdhet 2017-2019

Styrdokument i Örebro kommun

Strategi för ett jämställt Örebro 2016-2025

2. Lärande, utbildning och arbete genom hela livet i Örebro

Delmål 2.1

Agenda 2030: 4

Internationella konventioner och beslut

FN:s konventioner om mänskliga rättigheter

EU-beslut

Den europeiska deklarationen för jämställdhet mellan kvinnor och män på lokal och regional nivå, CEMR

Sverige – lagstiftning

Skollagen 2010:800
Lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk 2009:724
Diskrimineringslagen 2008:567
Lag om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter 2018:1197

Sverige – andra beslut

Läroplaner och kursplaner
Makt, mål och myndighet - en feministisk politik för en jämställd framtid - regeringens skrivelse 2016/17:10

Regionalt beslutade styrdokument

Regional utvecklingsstrategi 2018-2030

Styrdokument i Örebro kommun

Strategi för ett jämställt Örebro 2016-2025
Resursfördelningsmodell
Riktlinjer för Örebro kommuns utbildning av nyanlända barn och elever
Riktlinje för kostnadsfri skola, fritidshem och förskola
Riktlinjer för barn- och elevhälsa i Örebro kommun
Topp 25 2025, övergripande skolutveckling i Örebro kommun
Funktionsprogram för utformning av skolor och förskolor, inklusive utemiljöer.
Ytterligare styrdokument och riktlinjer för Örebro kommun med bäring på delmål 2.1.

Delmål 2.2

Agenda 2030: 4

Internationella konventioner och beslut

FN:s konventioner om mänskliga rättigheter

EU-beslut

Den europeiska deklarationen för jämställdhet mellan kvinnor och män på lokal och regional nivå, CEMR

Europaparlamentets och rådets rekommendation 2006/962/EG av den 18 december 2006 om nyckelkompetenser för livslångt lärande

Sverige – lagstiftning

Skollagen 2010:800

Lag om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter, 2018:1197

Bibliotekslagen

Sverige – andra beslut

Läroplaner och kursplaner

Regionalt beslutade styrdokument

Regional utvecklingsstrategi 2018-2030

Örebro läns kulturplan 2020-2023

Styrdokument i Örebro kommun

Kulturpolitiskt program

Biblioteksplan för Örebro kommun

Policy och överenskommelse om samverkan i Örebro mellan civilsamhället och kommunen

Strategi för ett jämställt Örebro 2016-2025

Delmål 2.3

Agenda 2030: 4, 12.8, 13.3

Internationella konventioner och beslut

–

EU-beslut

–

Sverige – lagstiftning

Skollagen 2010:800

Sverige – andra beslut

–

Regionalt beslutade styrdokument

–

Styrdokument i Örebro kommun

–

Delmål 2.4

Agenda 2030: 8

Internationella konventioner och beslut

FN:s konventioner om mänskliga rättigheter

EU-beslut

–

Sverige – lagstiftning

Skollagen 2010:800

Socialtjänstlagen, 2001:453

Sverige – andra beslut

Makt, mål och myndighet - en feministisk politik för en jämställd framtid - regeringens skrivelse 2016/17:10

Regionalt beslutade styrdokument

Regional utvecklingsstrategi 2018-2030

Styrdokument i Örebro kommun

Strategi för ett jämställt Örebro 2016-2025

Jämställdhets- och icke-diskrimineringsplan 2016-2019
Riktlinjer kränkande särbehandling

Delmål 2.5

Agenda 2030: 7A, 8
Internationella konventioner och beslut
–
EU-beslut
The European Green Deal
Sverige – lagstiftning
–
Sverige – andra beslut
Mål för näringspolitik
Regionalt beslutade styrdokument
Regional utvecklingsstrategi 2018-2030
Styrdokument i Örebro kommun
Näringslivsprogram Örebro kommun
Ytterligare styrdokument och riktlinjer för Örebro kommun med bäring på delmål 2.5.

Delmål 2.6

Agenda 2030: 7A, 9
Internationella konventioner och beslut
EU-beslut
–
Sverige – lagstiftning
–
Sverige – andra beslut
Mål för näringspolitik
Regionalt beslutade styrdokument
Regional utvecklingsstrategi 2018-2030
Innovationsstrategi Örebroregionen, en strategi för smart specialisering
Styrdokument i Örebro kommun
Näringslivsprogram Örebro kommun

3. Ett tryggt och gott liv för alla i Örebro

Delmål 3.1

Agenda 2030: 3.4, 3.5, 3.7, 3.8, 4.1-4.5, 5C, 10.2-10.4, 11.2, 11.7
Internationella konventioner och beslut
FN:s konventioner om mänskliga rättigheter
FN:s konvention om barnets rättigheter
FN:s konvention om kvinnors rättigheter
FN:s konvention för personer med funktionsnedsättning
EU-beslut
Den europeiska deklarationen för jämställdhet mellan kvinnor och män på lokal och regional nivå, CEMR
Sverige – lagstiftning
Lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk 2009:724
Diskrimineringslagen 2008:567
Sverige – andra beslut
Nationellt mål och inriktning för funktionshinderspolitiken, Prop. 2016/17:188
Regionalt beslutade styrdokument
God, jämlik och jämställd hälsa i Örebro län - regional handlingsplan 2019-2022
Social välfärd - regional handlingsplan 2019-2022
Sammanhållen vård och omsorg - regional handlingsplan 2019-2022

Styrdokument i Örebro kommun
Idrottspolitiskt program
Kulturpolitiskt program
Åldras på dina villkor - strategi för äldreomsorgen 2018-2021 med framtidsperspektiv mot 2040

Delmål 3.2

Agenda 2030: 2.1, 2.2, 3.2, 3.3, 3.8, 3B, 4.1, 4.2, 4.5, 4.6, 4A, 5.1-5.3, 6.1, 6.2, 8.6, 8.7, 10.2, 10.3, 10.7, 16.1-16.4, 16.7, 16.10

Internationella konventioner och beslut
FN:s konventioner om mänskliga rättigheter
FN:s konvention om barnets rättigheter
FN:s konvention om kvinnors rättigheter
FN:s konvention för personer med funktionsnedsättning

EU-beslut
–

Sverige – lagstiftning
Lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk 2009:724
Diskrimineringslagen 2008:567
Lagen om förenta nationernas konvention om barnets rättigheter 2018:1197
Skollagen 2010:800
Lag om stöd och service till vissa funktionshindrade 1993:387,
Socialtjänstlagen 2001:453
Hälso- och sjukvårdslagen 2017:30

Sverige – andra beslut
Nationellt mål och inriktning för funktionshinderspolitiken

Regionalt beslutade styrdokument
Social välfärd - regional handlingsplan 2019-2022

Styrdokument i Örebro kommun
–

Delmål 3.3

Agenda 2030: 3.2-3.5, 3.8, 4.5, 4.6, 4A, 5.1-5.3, 6.1, 6.2, 8.5-8.8, 10.2, 10.3, 10.7, 11.2, 11.7, 16.1-16.3, 16.7

Internationella konventioner och beslut
FN:s konventioner om mänskliga rättigheter
FN:s konvention om barnets rättigheter
FN:s konvention om kvinnors rättigheter
FN:s konvention för personer med funktionsnedsättning

EU-beslut
–

Sverige – lagstiftning
Socialtjänstlagen 2001:453
Lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk 2009:724
Diskrimineringslagen 2008:567
Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade 1993:387

Sverige – andra beslut
Nationellt mål och inriktning för funktionshinderspolitiken, Prop. 2016/17:188
God och jämlik hälsa – en utvecklad folkhälsopolitik, proposition 2017/18:249

Regionalt beslutade styrdokument
–

Styrdokument i Örebro kommun
–

Delmål 3.4

Agenda 2030: 2.1, 2.2, 3.3-3.5, 3.7, 3.8, 4.3, 4.5-4.7, 5.1, 5.2, 5.4-5.6, 5A, 5B, 6.1, 6.2, 10.1-10.4, 10.7, 11.1, 11.2, 11.7, 16.1, 16.3, 16.7, 16.10

Internationella konventioner och beslut

FN:s konventioner om mänskliga rättigheter
FN:s konvention om barnets rättigheter
FN:s konvention om kvinnors rättigheter
FN:s konvention för personer med funktionsnedsättning

EU-beslut

–

Sverige – lagstiftning

Lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk 2009:724
Diskrimineringslagen 2008:567

Sverige – andra beslut

–

Regionalt beslutade styrdokument

God, jämlik och jämställd hälsa i Örebro län - regional handlingsplan 2019-2022
Social välfärd - regional handlingsplan 2019-2022
Sammanhållen vård och omsorg - regional handlingsplan 2019-2022

Styrdokument i Örebro kommun

Åldras på dina villkor -strategi för äldreomsorgen 2018-2021 med framtidsperspektiv mot 2040

4. Örebro skapar livsmiljöer för god livskvalitet

Delmål 4.1

Agenda 2030: 11.3

Internationella konventioner och beslut

–

EU-beslut

–

Sverige – lagstiftning

Plan- och bygglag (2010:900)
Miljöbalk (1998:808)

Sverige – andra beslut

Sveriges miljömål God bebyggd miljö

Regionalt beslutade styrdokument

Tillväxt och hållbar utveckling i Örebro län - regional utvecklingsstrategi 2018-2030

Styrdokument i Örebro kommun

Örebro kommuns översiktsplan

Delmål 4.2

Agenda 2030: 11.3

Internationella konventioner och beslut

–

EU-beslut

–

Sverige – lagstiftning

Plan- och bygglag (2010:900)
Miljöbalk (1998:808)

Sverige – andra beslut

Sveriges miljömål God bebyggd miljö
Sveriges mål för arkitektur, form och designpolitik
Nationella mål för kulturmiljöarbetet

Regionalt beslutade styrdokument

Tillväxt och hållbar utveckling i Örebro län - regional utvecklingsstrategi 2018-2030

Styrdokument i Örebro kommun

Örebro kommuns översiktsplan
Arkitektur och byggande i Örebro kommun

Delmål 4.3

Agenda 2030: 11.1
Internationella konventioner och beslut
–
EU-beslut
Den europeiska deklarationen för jämställdhet mellan kvinnor och män på lokal och regional nivå, CEMR
Sverige – lagstiftning
Lag (2000:1383) om kommunernas bostadsförsörjningsansvar
Sverige – andra beslut
–
Regionalt beslutade styrdokument
Tillväxt och hållbar utveckling i Örebro län - regional utvecklingsstrategi 2018-2030
Styrdokument i Örebro kommun
Bostadsförsörjning. Riktlinjer för Örebro kommun.

Delmål 4.4

Agenda 2030: 11.1, 11.B, 13.1
Internationella konventioner och beslut
–
EU-beslut
–
Sverige – lagstiftning
–
Sverige – andra beslut
Sveriges miljömål God bebyggd miljö
Sveriges mål för arkitektur, form och designpolitik
Nationella mål för kulturmiljöarbetet
Regionalt beslutade styrdokument
Tillväxt och hållbar utveckling i Örebro län - regional utvecklingsstrategi 2018-2030
Styrdokument i Örebro kommun
Arkitektur och byggande i Örebro kommun
Grönstrategi för Örebro kommun
Klimatanpassningsplan Örebro kommun

Delmål 4.5

Agenda 2030: 11.7
Internationella konventioner och beslut
–
EU-beslut
–
Sverige – lagstiftning
Plan- och bygglag (2010:900)
Sverige – andra beslut
Sveriges mål för friluftspolitiken
Sveriges miljömål God bebyggd miljö
Sveriges mål för arkitektur, form och designpolitik
Nationella mål för kulturmiljöarbetet
Regionalt beslutade styrdokument
Tillväxt och hållbar utveckling i Örebro län - regional utvecklingsstrategi 2018-2030
Styrdokument i Örebro kommun
Örebro kommuns översiktsplan
Grönstrategi för Örebro kommun

Delmål 4.6

Agenda 2030: 11

Internationella konventioner och beslut

–

EU-beslut

–

Sverige – lagstiftning

Plan- och bygglag (2010:900)

Sverige – andra beslut

Sveriges miljömål God bebyggd miljö

Sveriges mål för arkitektur, form och designpolitik

Nationella mål för kulturmiljöarbetet

Regionalt beslutade styrdokument

Tillväxt och hållbar utveckling i Örebro län - regional utvecklingsstrategi 2018-2030

Styrdokument i Örebro kommun

Örebro kommuns översiktsplan

Arkitektur och byggande i Örebro kommun

Delmål 4.7

Agenda 2030: 3.9, 11.6

Internationella konventioner och beslut

FN:s Luftvårdskonvention

EU-beslut

Reach-förordningen

Sverige – lagstiftning

Plan- och bygglag (2010:900)

Miljöbalk (1998:808)

Sverige – andra beslut

Flertalet av Sveriges miljömål, bland annat God bebyggd miljö

Flertalet av Boverkets allmänna råd

Regionalt beslutade styrdokument

Tillväxt och hållbar utveckling i Örebro län - regional utvecklingsstrategi 2018-2030

Styrdokument i Örebro kommun

Miljöprogram för Örebro kommun

Åtgärdsprogram buller Örebro kommun 2018–2025

Delmål 4.8

Agenda 2030: 11.4

Internationella konventioner och beslut

Skydd för kultur- och naturarv, Landskapskonventionen

EU-beslut

–

Sverige – lagstiftning

Plan- och bygglag (2010:900)

Miljöbalk (1998:808)

Sverige – andra beslut

Sveriges miljömål God bebyggd miljö

Sveriges mål för arkitektur, form och designpolitik

Nationella mål för kulturmiljöarbetet

Regionalt beslutade styrdokument

Tillväxt och hållbar utveckling i Örebro län - regional utvecklingsstrategi 2018-2030

Styrdokument i Örebro kommun

Örebro kommuns översiktsplan

Miljöprogram för Örebro kommun

Delmål 4.9

Agenda 2030: 7.3, 9.4, 12.2

Internationella konventioner och beslut

–

EU-beslut

–

Sverige – lagstiftning

Plan- och bygglag (2010:900)

Sverige – andra beslut

Sveriges miljömål God bebyggd miljö

Sveriges mål för arkitektur, form och designpolitik

Nationella mål för kulturmiljöarbetet

Flertalet av Boverkets allmänna råd

Regionalt beslutade styrdokument

Tillväxt och hållbar utveckling i Örebro län - regional utvecklingsstrategi 2018-2030

Styrdokument i Örebro kommun

Arkitektur och byggande i Örebro kommun

Delmål 4.10

Agenda 2030: 2.1, 12.2

Internationella konventioner och beslut

–

EU-beslut

–

Sverige – lagstiftning

Plan- och bygglag (2010:900)

Miljöbalk (1998:808)

Sverige – andra beslut

Politik för gestaltad livsmiljö 2017/18:110

Kulturmiljöns mångfald Prop. 2012/13:96

Sveriges miljömål God bebyggd miljö

Sveriges miljömål Ett rikt odlingslandskap

Regionalt beslutade styrdokument

Tillväxt och hållbar utveckling i Örebro län - regional utvecklingsstrategi 2018-2030

Styrdokument i Örebro kommun

Arkitektur och byggande i Örebro kommun

Delmål 4.11

Agenda 2030: 3.6, 9.1, 9.4, 11.2, 11.A

Internationella konventioner och beslut

–

EU-beslut

–

Sverige – lagstiftning

Plan- och bygglag (2010:900)

Sverige – andra beslut

Miljömålen – med sikte på framtiden 2017/18:265

God bebyggd miljö

Regionalt beslutade styrdokument

Tillväxt och hållbar utveckling i Örebro län - regional utvecklingsstrategi 2018-2030

Länsplan för regional transportinfrastruktur Örebro län 2018-2029

Styrdokument i Örebro kommun

Örebro kommuns översiktsplan

Trafikprogram för Örebro kommun

Delmål 4.12

Agenda 2030: 9.C
Internationella konventioner och beslut
–
EU-beslut
–
Sverige – lagstiftning
–
Sverige – andra beslut
–
Regionalt beslutade styrdokument
Tillväxt och hållbar utveckling i Örebro län - regional utvecklingsstrategi 2018-2030
Styrdokument i Örebro kommun
Örebro kommuns översiktsplan
Digitaliseringsstrategi för Örebro kommun 2017-2020

5. Ett klimatpositivt Örebro med friska ekosystem och god biologisk mångfald

Delmål 5.1, 5.2, 5.3 och 5.4

Agenda 2030: 7.1-7.3, 7A, 9.4, 12.3, 13.2, 13.3
Internationella konventioner och beslut
Parisavtalet
EU-beslut
EU:s klimatmål
Europeisk klimatlag (förslag till)
The European Green Deal
Sverige – lagstiftning
–
Sverige – andra beslut
Sveriges klimatmål
Sveriges miljömål Begränsad klimatpåverkan
Regionalt beslutade styrdokument
Regionala Energi- och klimatprogrammet
Styrdokument i Örebro kommun
Örebro kommuns klimatstrategi

Delmål 5.5

Agenda 2030: 6.6
Internationella konventioner och beslut
–
EU-beslut
Ramdirektivet för vatten (2000/60/EG)
Sverige – lagstiftning
Miljöbalken (1998:808), kapitel 5
Vattenförvaltningsförordningen (2004:660)
Sverige – andra beslut
Miljömålen – med sikte på framtiden 2017/18:265
Regionalt beslutade styrdokument
Vattenmyndigheternas åtgärdsprogram
Styrdokument i Örebro kommun
Vattenplan för Örebro kommun

Delmål 5.6

Agenda 2030: 6.1
Internationella konventioner och beslut
–
EU-beslut
Ramdirektivet för vatten (2000/60/EG)
Sverige – lagstiftning
Miljöbalken (1998:808)
Sverige – andra beslut
–
Regionalt beslutade styrdokument
Vattenmyndigheternas åtgärdsprogram
Styrdokument i Örebro kommun
Vattenplan för Örebro kommun

Delmål 5.7

Agenda 2030: 15.1
Internationella konventioner och beslut
FN:s konvention om biologisk mångfald
EU-beslut
EU:s strategi för biologisk mångfald och ekosystemtjänster
Sverige – lagstiftning
Miljöbalken (1998:808)
Sverige – andra beslut
Miljömålen – med sikte på framtiden 2017/18:265
Regionalt beslutade styrdokument
Handlingsplan för grön infrastruktur, Örebro län
Styrdokument i Örebro kommun
Grönstrategi för Örebro kommun

Delmål 5.8

Agenda 2030: 15.1, 15.2
Internationella konventioner och beslut
FNs konvention om biologisk mångfald
EU-beslut
EU:s strategi för biologisk mångfald och ekosystemtjänster
Sverige – lagstiftning
Miljöbalken (1998:808)
Sverige – andra beslut
Miljömålen – med sikte på framtiden 2017/18:265
En svensk strategi för biologisk mångfald och ekosystemtjänster
Regionalt beslutade styrdokument
Handlingsplan för Grön infrastruktur i Örebro län
Styrdokument i Örebro kommun
Grönstrategi för Örebro kommun

Delmål 5.9

Agenda 2030: 15.1, 15.5
Internationella konventioner och beslut
FN:s konvention om biologisk mångfald
EU-beslut
EU:s strategi för biologisk mångfald och ekosystemtjänster
Sverige – lagstiftning
Miljöbalken (1998:808)
Sverige – andra beslut
Miljömålen – med sikte på framtiden 2017/18:265

En svensk strategi för biologisk mångfald och ekosystemtjänster
Regionalt beslutade styrdokument
Handlingsplan för Grön infrastruktur i Örebro län
Styrdokument i Örebro kommun
Grönstrategi för Örebro kommun

Delmål 5.10

Agenda 2030: 15.5, 15.8
Internationella konventioner och beslut
FN:s konvention om biologisk mångfald
EU-beslut
EU:s strategi för biologisk mångfald och ekosystemtjänster
EU:s art och habitatdirektiv
EU:s fågeldirektiv
Förordning nr 1143/2014 om förebyggande och hantering av introduktion och spridning av invasiva främmande arter
Sverige – lagstiftning
Miljöbalken (1998:808)
Sverige – andra beslut
Miljömålen – med sikte på framtiden 2017/18:265
En svensk strategi för biologisk mångfald och ekosystemtjänster
Regionalt beslutade styrdokument
Handlingsplan för grön infrastruktur i Örebro län
Styrdokument i Örebro kommun
Grönstrategi för Örebro kommun

Delmål 5.11

Agenda 2030: 15.9
Internationella konventioner och beslut
FN:s konvention om biologisk mångfald
EU-beslut
EU:s strategi för biologisk mångfald och ekosystemtjänster
Sverige – lagstiftning
Plan- och bygglag (2010:900)
Miljöbalk (1998:808)
Sverige – andra beslut
Miljömålen – med sikte på framtiden 2017/18:265
En svensk strategi för biologisk mångfald och ekosystemtjänster
Regeringsbeslut M2014/593/Nm: Etappmål för biologisk mångfald och ekosystemtjänster
Regionalt beslutade styrdokument
Handlingsplan för grön infrastruktur i Örebro län
Styrdokument i Örebro kommun
Grönstrategi för Örebro kommun

Delmål 5.12

Agenda 2030: 2.4
Internationella konventioner och beslut
–
EU-beslut
–
Sverige – lagstiftning
–
Sverige – andra beslut
En livsmedelsstrategi för Sverige – fler jobb och hållbar tillväxt i hela landet
Regeringens handlingsplan del 1: En livsmedelsstrategi för Sverige – fler jobb och hållbar tillväxt i hela landet

Regionalt beslutade styrdokument
Handlingsplan för livsmedelskedjan i Örebro län 2018–2023
Styrdokument i Örebro kommun
Klimatstrategi Örebro kommun

Delmål 5.13
Agenda 2030: 2.4, 2.5, 12:2, 12.3
Internationella konventioner och beslut
–
EU-beslut
–
Sverige – lagstiftning
–
Sverige – andra beslut
Miljömålen – med sikte på framtiden 2017/18:265
En livsmedelsstrategi för Sverige – fler jobb och hållbar tillväxt i hela landet, Prop. 2016/17:104
Regeringens handlingsplan del 1: En livsmedelsstrategi för Sverige – fler jobb och hållbar tillväxt i hela landet
Regeringens handlingsplan del 2: En livsmedelsstrategi för Sverige – fler jobb och hållbar tillväxt i hela landet
Regionalt beslutade styrdokument
Handlingsplan för livsmedelskedjan i Örebro län 2018–2023
Styrdokument i Örebro kommun
Klimatstrategi Örebro kommun

6. Hållbara och resurseffektiva Örebro
Delmål 6.1
Agenda 2030: 8.4, 12.1, 12.2, 12.5
Internationella konventioner och beslut
–
EU-beslut
EU:s handlingsplan för cirkulär ekonomi
Sverige – lagstiftning
Avfallshierarkin i Miljöbalken 1998:808, 2 kap. 5 § samt 15 kap. 10 §:
Sverige – andra beslut
Sveriges avfallsplan och avfallsförebyggande program 2018-2023
Regionalt beslutade styrdokument
Regional utvecklingsstrategi 2018-2030, avsnitt 5.7 konsumtion och försörjning
Styrdokument i Örebro kommun
Avfallsplan Örebro kommun

Delmål 6.2
Agenda 2030: 12.4
Internationella konventioner och beslut
Stockholmskonventionen
Minamatakonventionen
EU-beslut
Reach-förordningen
Sverige – lagstiftning
Miljöbalken 1998:808, 2 kap. 3-4 §
Arbetsmiljölag 1977:1160, 2-3 kapitlet
Sverige – andra beslut
Handlingsplan för en giftfri vardag 2015-2020
Regionalt beslutade styrdokument

Regional utvecklingsstrategi 2018-2030, avsnitt 5.7 konsumtion och försörjning
Styrdokument i Örebro kommun
Strategi Giftfritt Örebro

Delmål 6.3
Agenda 2030: 12.3, 12.5
Internationella konventioner och beslut
–
EU-beslut
EU:s avfallspaket
Sverige – lagstiftning
Avfallsförordningen, 24a §
Sverige – andra beslut
Handlingsplan för minskat matsvinn
Regionalt beslutade styrdokument
Regional utvecklingsstrategi 2018-2030, avsnitt 5.7 konsumtion och försörjning
Styrdokument i Örebro kommun
Avfallsplan Örebro kommun
Klimatstrategi Örebro kommun

Delmål 6.4
Agenda 2030: 9.4, 12.5
Internationella konventioner och beslut
–
EU-beslut
EU:s handlingsplan för cirkulär ekonomi
Sverige – lagstiftning
Regelsamling för byggande, BBR
Sverige – andra beslut
–
Regionalt beslutade styrdokument
–
Styrdokument i Örebro kommun
Strategi för miljöanpassat byggande i Örebro kommunkoncern
Avfallsplan Örebro kommun

Delmål 6.5
Agenda 2030
–
Internationella konventioner och beslut
–
EU-beslut
Europeisk klimatlag (förslag till)
The European Green Deal
Commission action plan on financing sustainable growth
EU taxonomy for sustainable activities
Sverige – lagstiftning
Regeringsformen 1974:152, 2 §
Kommunallagen 2017:725
Sverige – andra beslut
–
Regionalt beslutade styrdokument
–
Styrdokument i Örebro kommun
Nämndreglementen Örebro kommun
Placeringspolicy för Örebro kommuns kapitalförvaltning
Örebro Municipality´s Green Bond Framework

Delmål 6.6

Agenda 2030: 8.5, 8.8

Internationella konventioner och beslut

–

EU-beslut

Den europeiska deklarationen för jämställdhet mellan kvinnor och män på lokal och regional nivå, CEMR

Sverige – lagstiftning

Arbetstidslag 1982:673
Diskrimineringslag 2008:567
Arbetsmiljölag 1977:1160

Sverige – andra beslut

Kollektivavtal HÖK (heltid)
KOM-KR
Styrning från SKR
Makt, mål och myndighet - en feministisk politik för en jämställd framtid - regeringens skrivelse 2016/17:10

Regionalt beslutade styrdokument

Regional handlingsplan för kompetensförsörjning

Styrdokument i Örebro kommun

Strategi för kompetensförsörjning
Arbetsgivarpolitisk lönestrategi
Arbetsmiljöpolicy
Handlingsplan heltid
Riktlinje för aktiva åtgärder
Handlingsplan för en hållbar arbetsmiljö för kvinnor och män

Bilaga 4. Hållbarhetsläget 2020 – världen, Sverige, Örebro

Hur hållbar är världen idag?

”Går vi i sömnen in i en global kris?” frågar sig World Economic Forum i 2019 års version av Global risk report,[10] som listar de största hoten mot mänskligheten. Där hamnar de miljörelaterade hoten överst på listan. FN rapporterade i sin senaste uppföljning av hållbarhetsmålen i Agenda 2030 att vissa framsteg har gjorts på global nivå: bland annat har extrem fattigdom minskat, barnadödligheten har minskat och majoriteten av världens befolkning har numera tillgång till elektricitet[11].

Under de fyra åren som gått sedan Agenda 2030 antogs har många aktörer engagerat sig i de globala hållbarhetsmålen. Ändå understryker 2019 års globala uppföljning att många av jordens system är mer utmattade idag än 2015. Även om framsteg har gjorts inom vissa områden återstår kolossala utmaningar inom andra områden. Det är väldigt tydligt att en mycket djupare, snabbare och mer ambitiös respons krävs av världssamfundet för att klara den sociala och ekonomiska omvandling som behövs för att vi ska kunna nå Agenda 2030-målen.[11] För att samhället ska utvecklas rättvist och hållbart krävs en jämnare fördelning av makt och resurser.

FN fastslår att klimatutmaningen är den mest brådskande uppgiften för mänskligheten att hantera, också för att den så starkt påverkar biologisk mångfald.[11] Jordens ekosystem ger oss allt vi behöver i form av mat, rent vatten och syre. Men hur många arter kan försvinna innan systemen slutar fungera? En miljon arter av de åtta miljoner arter vi känner till är utrotningshotade.[12] Mänskligheten har cirka tio år på sig att minska utsläppen av växthusgaser dramatiskt, sedan riskerar klimatförändringarna att bli självförstärkande utom vår kontroll, och framöver anta proportioner som till och med hotar vår civilisation.[6, 13] Detta är budskapet från klimatforskningen. Situationen för klimatet[13-14] och förlusten av biologiska mångfald[12] visar på nödläget för såväl planeten som mänskligheten. Vetenskapen kan inte vara tydligare. Världen måste transformeras – nu.

Hur hållbart är Sverige idag?

Sverige klarar sig bra i internationella jämförelser rörande hållbar utveckling, trots att Sverige endast uppfyller cirka 20 procent av de globala indikatorerna för Agenda 2030.[15–16]

Agenda 2030-delegationen har identifierat en mängd utmaningar som Sverige har inom Agenda 2030.[17] Några av dessa presenteras nedan. Fler exempel på utmaningar i vårt lokalsamhälle återfinns i avsnittet ”samhällsbehov” på sidorna 11-14. Några av utmaningarna som Agenda 2030-delegationen identifierat är: ökade inkomstskillnader och fler som lever i relativ fattigdom, inkomstskillnader mellan kvinnor och män, bostads- och arbetsmarknadssegregation, bristande likvärdighet mellan skolor och kunskapsskillnader mellan flickor och pojkar samt ojämlikhet i hälsa. Vidare pekar de på Sveriges låga försörjningsgrad av livsmedel och en livsmedelskonsumtion med negativ miljö- och klimatpåverkan, utsläpp av växthusgaser i andra länder till följd av svensk konsumtion, en stor mängd marint skräp och plaster, överfiske, behov av att återställa våtmarker samt det faktum att endast hälften av Sveriges sjöar och vattendrag uppnår kraven för god vattenstatus enligt EU:s vattendirektiv. Men vår största utmaning är vår konsumtion: om alla människor i världen levde som en genomsnittlig svensk skulle drygt fyra jordklot behövas.[18.] När vår konsumtion inte är hållbar drabbar det framförallt socioekonomiskt svaga grupper, främst kvinnor, i andra länder.

Välfärdssamhället, samverkanstraditioner och den breda politiska enigheten om klimatpolitiken gör att förutsättningarna för en omställning i Sverige är relativt goda. Samtidigt står vi inför betydande utmaningar med ohållbara konsumtionsmönster, ojämlikheter i hälsa och bristande integration. Sverige måste med andra ord öka takten och låta Agenda 2030 vara styrande de kommande tio åren. Vi har nationella mål, lagstiftning, strategier och handlingsplaner inom olika politikområden, men det finns gap mellan mål och resultat. De åtgärder som vidtas räcker inte.[19]

Hur hållbart är Örebro idag?

Långt ifrån hållbart, men ändå något på spåret

Örebro rankades under 2020 som bästa kommun i Agenda 2030-arbetet i kategorin städer och stadsnära kommuner (mars 2020). Rankingen gällde ”Hållbara samhällen”, och omfattande fyra av de 17 globala målen, bland annat vattentillgång, energi, bredband och tillgång till kollektivtrafik. År 2019 rankades Örebro som fjärde bästa kommun bland jämförbara kommuner när det gäller arbetet för att uppnå Agenda 2030 på helheten.[20] Det är dock väldigt långt kvar innan Örebro och övriga kommuner kan sägas vara helt hållbara.[17, 21–22] Invånarna i Örebro kommun, liksom resten av landet, konsumerar mer än sin andel av jordens resurser. Vårt ekologiska fotavtryck behöver minska rejält för att resurserna ska räcka till alla. Sverige hamnar på en osmickrande tiondeplats på listan över de länder i världen med den mest resurskrävande konsumtionen.[18] Framförallt drabbas underprivilegierade i andra länder, främst kvinnor, av våra ohållbara konsumtionsmönster. Kommande generationer behöver dessutom minska sitt avtryck ännu mer eftersom dagens 7,6 miljarder människor beräknas öka med en miljard till 2030 och därefter öka med ytterligare en miljard fram till 2050.[23] Vår beskärda andel av jordens resurser kommer således sannolikt att minska markant under kommande decennier.

Lägesrapport för 2050-målen

Folkhälsa

År 2050 har jämställdhet och jämlikhet i påverkbar hälsa och välbefinnande uppnåtts för alla i alla åldrar.

De flesta ungdomar mår bra – killar mår bättre än tjejer

Det finns stora skillnader i hälsa mellan olika grupper, i Örebro kommun såväl som i Sverige och världen i stort. På frågan ”hur mår du rent allmänt?” i elevundersökningen Liv och hälsa ung 2020, finns en tydlig könsskillnad. Bland tjejerna i årskurs 9 samt gymnasiet år 2 anger 66 procent att de mår mycket bra eller bra. Motsvarande siffor för killarna ligger över 80 procent i alla årskurser, högst andel återfinns bland killar i årskurs 7, där 88 procent anger att de mår mycket bra eller bra. (Liv och hälsa ung, 2020)

Ekonomisk oro och ohälsa hänger ihop

Oro för familjens ekonomi har ett särskilt starkt samband med ungas hälsa. Bland dem som inte är oroliga för sin familjs ekonomi mår 83 % bra, medan 67 % som ”inte är särskilt oroliga för familjens ekonomi mår bra. Bland ungdomar som är ganska eller mycket oroliga för sin familjs ekonomi mår 48 % bra. (Region Örebro län, Mår alla bra?) Barn och ungdomar i Örebro kommuns så kallade partnerskapsområden har dock skattat sin hälsa högre än i övriga bostadsområden i Örebro kommun enligt Liv & Hälsa Ung. Under andra året på gymnasiet så sjunker dock andel ungdomar i Partnerskapsområden som skattar sin hälsa som god/mycket god. Jämfört med flickor i övriga bostadsområden är det dock en större andel flickor i partnerskapsområden som svarat att de sällan känner sig nedstämda. Vad som påverkar att ungdomar i partnerskapsområdena upplever sämre hälsa i år 2 på gymnasiet är inte helt klarlagt. (Liv och hälsa 2017, Socioekonomisk segregation i Örebro kommun)

Psykisk hälsa bland ungdomar i Örebro kommun

För att mäta psykisk hälsa används från 2020 års undersökning ett index av 14 frågor "Mental Health Continuum - Short Form”, som bland annat innehåller frågor om i vilken utsträckning ungdomarna i årskurs 9 och gymnasiet år 2 känner glädje, meningsfullhet, tillhörighet, självförtroende m.m. Resultaten presenteras som ”vissnande”, ”måttligt” eller ”blomstrande” psykiskt välbefinnande. Bland tjejerna har 38 procent blomstrande psykisk hälsa medan det bland killarna är 51 procent. (Liv och hälsa ung 2020)

Vuxnas hälsa

Socioekonomiskt utsatta grupper har påtagligt sämre hälsa än mer priviligierade grupper – även bland vuxna. I Örebros kommuns småhusområden upplever drygt 30 procent av kvinnorna och 20 procent av männen känsla av depression, ängslan, oro och ångest. Motsvarande siffror i Örebro stads partnerskapsområden är 50 procent för såväl kvinnor som män. Låg utbildningsnivå, hög arbetslöshet

och låg inkomst spelar roll, och kan leda till psykisk ohälsa som i sin tur utgör hinder för utbildning och arbete. (Liv och hälsa 2017, Socioekonomisk segregation i Örebro kommun)

Funktionsnedsatta ungdomar har högre risk för ohälsa
Personer med funktionsnedsättning har större risk att drabbas av dålig hälsa jämfört med övriga befolkningen. Studier från Folkhälsomyndigheten har visat att den ohälsan ofta är ”onödig”, en konsekvens av de begränsade möjligheterna att delta i samhällslivet. I Liv och hälsa ung-undersökningarna ingår frågor om funktionsnedsättning där eleverna kan uppge om de har en synnedsättning, hörselnedsättning, rörelsehinder eller någon kognitiv funktionsnedsättning. Det är betydligt mindre vanligt att elever som har en funktionsnedsättning mår bra eller mycket bra, i relation till de elever som inte uppgett någon funktionsnedsättning.

Medellivslängd
Självskattad hälsa som rapporterats ovan kan också kompletteras med data över medellivslängd. I Örebro kommun är medellivslängden för kvinnor 84,7 år och för män är medellivslängden 80,5 år. (SCB, Kolada, 2018)

Klimat

År 2050 är Örebro kommun som geografiskt område klimatpositivt.

Geografiska området
Koncentrationen av klimatpåverkande växthusgaser och partiklar ökar i atmosfären och den globala medeltemperaturen har stigit med cirka en grad jämfört med förindustriell tid. För att klara Parisavtalets långsiktiga målsättning, om att begränsa den globala temperaturökningen till 1,5 grad, måste de globala utsläppen av växthusgaser snabbt börja minska.

I Örebro kommun som geografiskt område har de territoriella utsläppen av växthusgaser minskat med 43 procent mellan 1990 och 2017 och uppgick till cirka 455 000 ton år 2017 (senaste data). Den största utsläppsminskningen kommer från egen uppvärmning av bostäder och lokaler, industrin samt från behandling av avfall. Utsläppsminskningen inom dessa sektorer beror bland annat på en övergång från oljeeldade värmepannor till fjärrvärme, bränsleskiften inom industrin och på minskad deponering av avfall.

För att få en rättvisande bild av utsläppen inom Örebro kommuns geografiska område räcker det inte att inkludera de territoriella utsläppen. Den totala effekten som vår konsumtion av varor och tjänster ger upphov till, oavsett var utsläppen inträffar, måste medräknas. De konsumtionsbaserade utsläppen per person och år i Sverige låg runt 9 ton år 2017 (senaste data) och utsläppen till följd av import utgör en stor och växande andel.

Kommunkoncernen
År 2019 hade klimatbelastningen minskat med 68 procent per invånare inom Örebro kommunkoncern, jämfört med år 2000. Smarta energilösningar, klimatsmarta menyer och satsningar på hållbara drivmedel och transporter är några av de bidragande åtgärderna till den minskade klimatbelastningen inom koncernen.

Inom ramen för konceptet Smartare mat jobbar kommunen bland annat med att minska klimatpåverkan från inköpta livsmedel och för att minska matsvinnet inom förskolor, skolor och vård och omsorg. Resultatet för 2019 visar att målet om minskad klimatbelastning per kilo inköpta livsmedel har överträffats medan målet om minskat matsvinn är en fortsatt utmaning. Andelen personbilar som drivs med biogas och antalet fordon som drivs med HVO100 fortsätter att öka och målet om minst 75 procent biogasdrivna personbilar till 2020 är nästan uppnått. För att uppnå en fossilfri fordonsflotta kvarstår dock en del utmaningar.

Bygg- och anläggningsentreprenader är ett av inköpsområdena med störst klimatpåverkan inom kommunkoncernen. Upphandling är ett viktigt verktyg för att minska utsläppen från upphandlade entreprenadtjänster, både när det gäller utsläppen från fordon, arbetsmaskiner och drivmedel men också när det gäller val av material. Minskad klimatbelastning från bygg- och anläggningsentreprenader är ett viktigt utvecklingsområde. Örebro kommun deltar just nu i ett nordiskt projekt som syftar till att utveckla gemensamma krav för minskade utsläpp från transporter, med leverantörsdialoger i fokus.

Finansverksamheten bidrar till en minskad klimatbelastning genom en hållbar placering av tillgångar, samt genom emittering av gröna obligationer för att finansiera klimatsmarta och hållbara investeringar inom kommunkoncernen. Totalt har 3 000 miljoner kronor emitterats i form av gröna obligationer, inom ramen för kommunens obligationsprogram. Under 2019 utgjorde gröna obligationer 20 procent av kommunens totala låneskuld, motsvarande andel för kommunens obligationsprogram var 55 procent. Örebro kommuns gröna obligationer för år 2019 gav en klimatnytta på 23 329 ton koldioxid, vilket motsvarar sparade utsläpp från en bensinbil som kör cirka 4 556 varv runt jorden.

Ekologiskt fotavtryck

År 2050 är det ekologiska fotavtrycket från såväl Örebro kommunkoncern som Örebro kommun som geografiskt områden max 1 jordklot.

Ekologiskt fotavtryck
Örebro kommuns invånare ska inte förbruka mer än sin beskärda del av planetens resurser, motsvarande max 1 jordklot. Under 2016 (senaste data) var den genomsnittliga resursförbrukningen i Sverige 3,9 jordklot.

Lägesrapport för delmålen

Lägesbeskrivningar för delmålen styrdokumenten i bilaga 3 berättar mer
I styrdokumenten som har bäring på målen i programmet för hållbar utveckling (bilaga 3) finns ofta en lägesrapport inkluderad. Detta gäller särskilt styrdokumenten från Örebro kommun. Där finns mer att läsa om hållbarhetsläget i Örebro kommun.

Svenska kommuners utveckling mot Agenda 2030 speglas också i databasen Kolada
I databasen Kolada[21, 24] finns mycket statistik om svenska kommuner och regioner. Databasen drivs av Rådet för främjandet av kommunala analyser (RKA). Kolada är lättillgänglig och innehåller bland annat cirka 50 Agenda 2030-indikatorer. Här framgår bland annat utvecklingen över tid och vissa jämförelser med andra kommuner kan göras. Databasen möjliggör jämförelser mellan könen, men inte jämförelser mellan till exempel olika socioekonomiska grupper. Därmed brister möjligheten till analys kring ojämlikhet, vilket gör att vi behöver komplettera bilden och inkludera Agenda 2030:s målområde 10 – minskad ojämlikhet.

Bilaga 5. Begrepp och definitioner

Begrepp	Förklaring
Antropocen	Människans tidsålder, ett namn som föreslagits för den nuvarande geologiska epoken som definieras av mänsklighetens massiva påverkan på jordens klimat- och ekosystem. Begreppet myntades år 2000 av Nobelpristagaren Paul Crutzen..
Arbetsmiljö	En sammanfattande benämning på biologiska, medicinska, fysiologiska, psykologiska, sociala och tekniska faktorer som i arbetssituationen eller i arbetsplatsens omgivning påverkar individen.
Arbetsvillkor	Avser här framförallt avtalsmässiga förhållanden mellan arbetsgivare och arbetstagare såsom lön, arbetstider, tjänstgöringsgrad.
Areella näringar	Areella näringar är ett samlingsbegrepp för näringar som använder biologiska och naturgeografiska resurser på land och i vatten. Hit räknas exempelvis jord- och skogsbruket, fiskerinäringen, samt uttag av ämnen och mineraler. Näringarna är av stor nationell betydelse för vår försörjning.
Barn	Enligt barnkonventionen definieras barn som varje människa under 18 år
Bebyggelsekärnor	I Örebro kommuns översiktsplan pekas tre typer av bebyggelsekärnor ut i kommunen: regionala, kommunala respektive lokala kärnor. Tre områden i kommunen är av regional betydelse, stadskärnan (med avseende på innehåll av arbetsplatser, service, handel, kultur mm), Marieberg (handel) och Boglundsängen (handel). Kommunala kärnor kan vara antingen en tätort med stor betydelse för ett större område i kommunen utifrån sitt innehåll av ideella verksamheter, offentligt och kommersiellt utbud, eller ett nytt eller befintligt stadsdelscentrum som ska kunna utvecklas med arbetsplatser, kommersiell och/eller offentlig service och mötesplatser som betjänar mer än den egna stadsdelen. Lokala kärnor kan vara antingen en ort (tätort/småort) som är viktig i ett avgränsat område i kommunen genom att erbjuda ett visst serviceutbud, föreningsliv etc. eller ett mindre befintligt eller nytt stadsdelscentrum eller liknande som kan utvecklas med viss kommersiell och/eller offentlig service och mötesplatser och därmed ha betydelse för sin stadsdel.
Biobaserad samhällsekonomi	Ett samhälle med en resurseffektiv ekonomi som baseras på förnybara råvaror.
Bio-CCS	Är en teknik för att ta tillvara koldioxid från ett utsläpp och transportera koldioxiden till en permanent förvaring, långt under marken eller havsbotten. Bio-CCS handlar om avskiljning och lagring av koldioxid från biomassa och bidrar till att minska koncentrationen av koldioxid i atmosfären.
Biologisk mångfald	Samlingsbegrepp som omfattar variationsrikedomen inom och mellan arter och livsmiljöer som finns på jorden. Biologisk mångfald innebär att vi har många olika typer av mångfald sammantaget: landskap med många olika naturtyper, olika arter, och en stor genetisk variation inom arterna. Det finns därför inte ett sätt att mäta biologisk mångfald, utan biologisk mångfald måste mätas på många olika sätt.
Bostadsförsörjning	Bostadsförsörjning är en lagstadgad kommunal process. Det innebär att kommunen ska planera för att skapa förutsättningar för att alla i kommunen ska kunna leva i goda bostäder. Det innebär också att främja att ändamålsenliga åtgärder för bostadsförsörjningen förbereds och genomförs. Varje kommun tar fram specifika riktlinjer för sin bostadsförsörjning i samråd med flera regionala organ.
Cirkulär ekonomi	I en cirkulär ekonomi behålls materialen i samhällets (tekniska) kretslopp utan läckage av farliga ämnen, eller återförs till naturens kretslopp på ett sätt som inte påverkar ekosystemet negativt.
Delning	Här avses att en vara eller produkt används av flera enskilda personer oavsett vem som äger den. Syftet med delning är att öka resurseffektiviteten genom att producerade varor används stor del av tiden där tillgång är viktigare än att äga eget.
Demografi	Ett begrepp för att beskriva en befolkningsstorlek, fördelning och sammansättning. Det kan avse ålder, kön, yrke, inkomst, religion, etnicitet, intressen, utbildning, civilstånd eller annat.

Diskriminering	Diskriminering brukar i vardagligt tal ofta användas om orättvis behandling av olika slag, där någon gör åtskillnad mellan olika människor. Men det som av många uppfattas som diskriminering är inte alltid diskriminering i lagens mening. Lagen förbjuder diskriminering utifrån följande sju diskrimineringsgrunder: 1. Kön 2. Könsöverskridande identitet eller uttryck 3. Etnisk tillhörighet 4. Religion eller annan trosuppfattning 5. Funktionsnedsättning 6. Sexuell läggning 7. Ålder
Doughnut modellen	Donut- eller Doughnut-ekonomin är en ekonomisk modell som används för att mäta ekonomins prestanda i förhållande till hur människors behov tillgodoses utan att överskrida jordens ekologiska gränser. Namnet härstammar från det beskrivande diagrammets form, dvs en cirkel med ett hål i mitten. En ekonomi anses välmående när alla de tolv sociala grundmålen är uppfyllda utan att någon av de nio ekologiska gränserna överskrids.
Ekologisk status	Den ekologiska kvaliteten för en ytvattenförekomst som inte är konstgjord eller kraftigt modifierad, uttrycks som ”hög”, ”god”, ”måttlig”, ”otillfredsställande” eller ”dålig”. En bedömning ska ske enligt så kallade bedömningsgrunder som framgår av Havs- och vattenmyndighetens klassificeringsföreskrifter (HVMFS 2013:19). Det innebär i praktiken att en bedömning ska ske av de olika kvalitetsfaktorer och parametrar som anges i bilagorna till föreskrifterna, för att leda fram till en samlad bedömning av vattenförekomstens ekologiska status.
Ekologiskt fotavtryck	Ekologiska fotavtryck är ett mått på hur stor biologiskt produktiv yta som krävs för att producera det som vi människor konsumerar (inklusive import, exklusive export) och absorbera avfallet som bildas. Måttet mäts i globala hektar per person, vilket kan jämföras med hur stor areal produktiv mark som finns, och kommer finnas, tillgänglig med hänsyn till folkmängdsökningen. På så vis kan måttet beskrivas i “antal jordklot” om hela världens befolkning konsumerade som befolkningen i Örebro kommun, alternativt som verksamheterna inom Örebro kommunkoncern. Målet ”max 1 jordklot till år 2050” är därmed ett mått som relaterar till den beskärda andelen av jordens resurser som Örebro kommun och Örebro kommun som geografiskt område maximalt kan förbruka – för en hållbar nivå om hela världens befolkning levde som oss. År 2016 var det ekologiska fotavtrycket 3,9 jordklot; om alla i världen levde som vi gör i Örebro kommun som geografiskt område. På vägen mot ett ekologiskt fotavtryck motsvarande max 1 jordklot år 2050 är den tänkta takten en halvering för varje decennium, i relation till den prognosticerade befolkningen i världen. Från 3,9 jordklot som start, till max 2,7 jordklot år 2030, följt av max 1,9 jordklot 2040, och avslutningsvis ett ekologiskt fotavtryck motsvarande max 1 jordklot år 2050.
Ekologiskt värdefulla gräsmarker och andra värdefulla miljöer	Ekologiskt värdefulla gräsmarker och andra värdefulla miljöer i odlingslandskapet inkluderar: slåtter- och betesmarker, åker- och vägrenar, åkerholmar, våtmarker samt andra småbiotoper som inhyser en stor del av våra växt- och djurarter. Dessa miljöer har traditionellt varit en viktig del i vårt svenska kulturlandskap, men har minskat i takt med dagens mer specialiserade och intensiva jordbruk (samt på andra håll i landet nedläggning av jordbruk). Till följd av detta så minskar även den biologiska mångfalden. Naturvärdena i dagens odlingslandskap är resultatet av hur det har brukats av människan under flera tusen år. Den biologiska mångfalden och kulturmiljöerna är beroende av ett fortsatt jordbruk, men också av vilka metoder som används. Bland annat är betande djur en förutsättning för att bevara artrika betesmarker.
Ekonomisk hushållning	Att en kommun eller region i normalfallet har ett rimligt överskott i både den budgeterade resultaträkningen som i bokslutet. Begreppet omfattar också regler om återställande av uppkomna underskott.
Ekosystem	Ekologiskt system innefattande allt levande och dess livsmiljö (biotisk och abiotisk) inom ett avgränsat område. I ekosystemet lever alla levande växter, djur, insekter och mikroorganismer i ett kretslopp och är beroende av och påverkar varandra. Ekosystemets levande delar är uppbyggda av flera olika populationer av växt- och djurarter där varje art bidrar till att ekosystemet fungerar. Ekosystem kan vara små eller stora, t.ex. en skog, stadspark, insjö men också hela planeten.

Ekosystemtjänster	Alla produkter och tjänster som naturens ekosystem ger människan och som bidrar till vår välfärd och livskvalitet. Man brukar dela upp ekosystemtjänsterna i fyra olika typer: försörjande, reglerande, kulturella och stödjande tjänster. Vi har nytta av de olika typerna på olika sätt. 1. Försörjande tjänster är produkter och tjänster som vi får direkt från ekosystemen och som gör det möjligt för oss att leva på vår planet, däribland råvaror, energi, vatten och mat. 2. De reglerande tjänsterna handlar om ekosystemens förmåga till luftrening, pollinering, förbättring av lokalklimat och skydd mot extremväder. 3. De kulturella tjänsterna definierar det välbefinnande vi får av naturen. Grönstrukturen bidrar med upplevelsevärden, ger kunskap och inspiration och är viktiga för vår fysiska och mentala hälsa. 4. De stödjande tjänsterna utgörs av ekosystemens grundläggande funktioner, såsom biologisk mångfald, ekologiskt samspel, naturliga kretslopp och jordmånsbildning. Utan dem kan inte de övriga ekosystemtjänsterna fungera. I städer och tätorter bidrar parker, naturområden, trädgårdar, vägrenar, gröna tak och träd på gator och torg med ett flertal olika ekosystemtjänster. De skapar ett bättre lokalklimat och en tåligare bebyggelse genom att de renar luften från trafikens luftföroreningar, utjämnar temperatursvängningar och ger skugga varma sommardagar, renar dagvatten samt dämpar vattenflöden vid kraftiga regn. Dessa tjänster kommer att bli allt mer värdefulla i det förändrade klimat vi går mot med bland annat ökad nederbörd och fler extrema regn. Parker och grönområden är även viktiga rekreationsmiljöer samt livsmiljöer för djur och växter.
Energisystem	Energisystem består av fyra delar: energikällor, energiproduktion, energiomvandling och slutlig energianvändning. Energisystemet påverkas av i vilken form, hur mycket och på vilket sätt energin används. Energikällor omvandlas till energiformer som värme, ljus och rörelse.
EU:s ramdirektiv för vatten/Vattendirektivet	Gemensamt regelverk framtaget av EU som styr vattenförvaltningen i medlemsländerna, d.v.s. samma regler gäller för alla och alla bedömningar görs på samma sätt för att säkra en god vattenkvalitet i europeiska vatten. Syftet är att vi ska ta hand om våra vattenresurser så att kommande generationer ska få tillgång till vatten av bra kvalitet i tillräcklig mängd. Vattendirektivet är införlivat i svensk lagstiftning.
Farliga kemiska ämnen	Ämnen som på grund av sin sammansättning och dos orsakar oönskade effekter på människor, växter eller djur. Särskilt farliga ämnen är cancerframkallande, mutagena, reproduktionstoxiska, miljöfarliga (långlivade, bioackumulerande, toxiska eller mycket långlivade och mycket bioackumulerande) eller har andra allvarliga egenskaper, till exempel hormonstörande.
Farligt avfall	Farligt avfall är produkter som ger allvarliga skador på växter, djur och människor, om de kommer ut i naturen. Produkter märkta med varningstexter som brandfarligt, hälsovådligt eller förvaras oåtkomligt för barn klassas ofta som farligt avfall.
Folkhälsa	Uttryck för befolkningens hälsotillstånd, som tar hänsyn till såväl nivå som fördelning av hälsan. En god folkhälsa handlar således inte bara om att hälsan bör vara så bra som möjligt, utan också så jämlikt fördelad som möjligt.
Fullgott skydd	Fullgott skydd för vattentäkter, d.v.s. ett inrättat vattenskyddsområde med tillhörande föreskrifter. Både Länsstyrelsen och kommunen kan fatta beslut om att inrätta ett vattenskyddsområde med syfte att skydda yt- eller grundvattnet, och således dricksvattnet mot föroreningar. Kopplat till vattenskyddsområdet finns olika föreskrifter till skydd för vattnet. Det kan innebära begränsningar av hur marken får användas och av hur till exempel kemikaliska produkter och avfall får hanteras. För en verksamhet eller åtgärd kan det gälla förbud, tillstånd eller anmälningsplikt.
Funktion	Funktion avser verksamheter såsom bostäder, arbetsplatser och kommersiell och offentlig service. Dessa funktioner är oftast geografisk ojämnt fördelade i en stad och kommun.
Fysiska strukturer	Avser de fysiska miljöer som tillsammans bildar våra samhällen. Det kan handla om hur våra vägar, parker, bostadsområden och arbetsplatser utformas för att tillsammans skapa en fungerande helhet. Den fysiska strukturen ska skapa förutsättningar för ett fungerande vardagsliv, i livets alla skeden, såväl nu som i framtiden.
Förnybara material	Material som återskapas snabbare än det förbrukas. I huvudsak är det växtbaserade material såsom trä som kan vara förnybara, men det beror på avverkningstakten. Förnybarhet ska inte förväxlas med återvinningsbarhet.

Förorenade områden	Avser mark som innehåller höga halter av farliga ämnen och som i de flesta fall förorenades långt innan några miljölagar fanns. Dessa inventeras, klassificeras och saneras vid behov enligt särskild metodik från Naturvårdsverket.
Gestaltning	Miljöer i staden eller på landsbygden i form av byggnader, torg, broar och gator som har en funktion och utformning som säkerställer en god användning och resurshushållning samtidigt som miljön bidrar med skönhet till omgivningen.
Grön infrastruktur	Grön infrastruktur består av ekologiskt funktionella nätverk av livsmiljöer och strukturer, naturområden samt anlagda element. Dessa utformas, brukas och förvaltas på ett sätt så att biologisk mångfald bevaras och för samhället viktiga ekosystemtjänster främjas i hela landskapet. En väl fungerande grön infrastruktur upprätthålls genom en kombination av skydd, återställande och hållbart nyttjande inom sektorer, så att fragmentering av populationer och livsmiljöer inte sker.
Grönstruktur/nätverk av grönstruktur/mångfunktionell grönstruktur	I grönstrukturen ingår många olika typer av ytor. Kommunalt ägda naturområden, parker, skogar, vägrenar och andra grönområden är det som i första hand är i fokus i Grönstrategin. Därtill kommer till exempel bostadsgårdar och trädgårdar på privat mark, kyrkogårdar, koloniområden och ytor som förvaltas av statliga och regionala aktörer som skyddszoner utmed vägar, sjukhusområden osv. Grönstrukturen kan även innefatta till exempel gröna tak och väggar, torg, skolgårdar, bollplaner och idrottsanläggningar. Tillsammans bildar alla dessa ytor ett system av icke-hårdgjorda eller gröna ytor som har både ekologiska, kulturella och sociala funktioner. Nätverk avser här sammanhängande nätverk av grön- och naturmiljöer i landskapet som binder ihop grönområden till en fungerande helhet. De har stora sociala värden för rekreation och i många fall även betydelse ur ett ekologiskt perspektiv för växter och djurs spridningsmöjligheter. Mångfunktionell syftar till grönstrukturen som fyller många olika funktioner. Grönska tillför estetiska och identitetsskapande värden, bidrar till platsers kulturella identitet, ökad orienterbarhet, fungerar som mötesplatser, förbättrar lokalklimatet, ökar den biologiska mångfalden, bidrar till vattenreglering samt har stor betydelse för människors hälsa och välbefinnande.
Gynnsam bevarandestatus	Gynnsam bevarandestatus beskriver det tillstånd som ska uppnås för att en art eller naturtyp ska kunna finnas kvar långsiktigt. Gynnsam bevarandestatus ska uppnås för alla arter och naturtyper som listas i EU:s art och habitatdirektiv, i syfte att motverka förlust av biologisk mångfald. Enligt direktivet ska medlemsländerna vidta åtgärder för att bibehålla eller återuppbygga en god bevarandestatus i fråga om naturliga livsmiljöer för vilda djur och växter som har betydelse för gemenskapen. För varje art och naturtyp finns flera parametrar för bedömning: utbredningsområde, framtidsutsikter, för arter populationsstorlek och livsmiljö, och för naturtyperna förekomstareal och kvalitet. De sammanvägda bedömningarna resulterar i gynnsam, otillfredsställande eller dålig bevarandestatus. I Sverige har 80 procent av de listade naturtyperna inte en gynnsam bevarandestatus i dagsläget.
Hyggesfria metoder	Hyggesfritt skogsbruk är ett samlingsbegrepp för skogsbruksmetoder som innebär att skogen aldrig kalavverkas som vid trakthyggesbruk. Det innefattar olika former av blädning, luckhuggning och skärmar. Metoderna innebär att skogsbruket inte leder till kala hyggen och att skogskänslan blir kvar. Istället avverkas träden genom någon form av selektiv avverkning, det vill säga man väljer ut vissa träd för avverkning. Marken har då ständigt ett skogsbildande trädskikt och skogen kommer att bestå av träd i olika åldrar och storleksklasser. Dessa metoder är ett skonsammare sätt att bruka skogen vilket gör att många arter har större möjlighet att finnas kvar jämfört med efter kalavverkning.
Hållbara trafikslag	Hållbara trafikslag avser i första hand gång, cykel och kollektivtrafik.
Hälsa	Hälsa är ett tillstånd av fullständigt fysiskt, psykiskt och socialt välbefinnande och ej endast frånvaron av sjukdom.
Hälsoskillnader	Det finns systematiska skillnader i hälsa mellan olika grupper med olika social position. Vissa av dessa skillnader är påverkansbara och möjliga att åtgärda via politiska beslut. Ett samspel mellan individ och samhälle är viktigt, där alla individer har ett ansvar för den egna hälsan inom ramen för den enskildes beslutsutrymme, medan det allmänna har ett ansvar för att människor får ett rimligt beslutsutrymme och att ge stöd för att kunna fatta hälsosamma beslut.
Industri (processer och energi)	Växthusgasutsläpp inom industrin kommer både från förbränning för energiändamål samt från industrins processer.
Innovation	Något nytt eller förändrat som svarar på ett behov och som skapar eller omfördelar värde.

Intersektionalitet	Intersektionalitet är ett perspektiv som granskar alla sorters maktordningar. Ordet kommer från engelskans intersection, som betyder vägkorsning eller skärning. Det används för att beteckna hur olika maktordningar och diskrimineringsgrunder påverkar och ibland förstärker varandra, en enskild maktordning kan inte förstås oberoende av andra.
Invasiva arter	Invasiva arter är arter som introducerats till områden utanför sitt ursprungliga utbredningsområde, som sprider sig av egen kraft. De skadar ekosystemet som de introducerats till, hotar den biologiska mångfalden, har negativa effekter på jordbruk och dylikt, samt åstadkommer ekonomisk skada, eller påverkar hälsan negativt hos djur och människor. Invasiva arter kan ha introducerats oavsiktligt eller avsiktligt.
Investeringar	En investering är en kapitalinsats som förväntas leda till framtida avkastning. Investeringar kan till exempel göras i fysiska tillgångar (infrastruktur, byggnader, maskiner), värdepapper eller forskning och utbildning.
Invånare	Även kommuninvånare. Avser boende i Örebro kommun och används oavsett medborgarskap.
Jämlikhet	Jämlikhet betyder att alla människor har samma värde och ska behandlas likvärdigt, oavsett till exempel etnisk tillhörighet, sexuell läggning eller funktionsnedsättning.
Jämställdhet	Jämställdhet innebär att kvinnor och män har samma rättigheter, skyldigheter och möjligheter inom alla områden i livet. Att arbeta för ökad jämställdhet är att verka för att alla människor ska kunna forma sina liv som individer, utan att föreställningar om kön begränsar oss.
Kapacitetsstarka transporter	Kapacitetsstarka transporter är de med förmåga att transportera många personer per tidsenhet. I första hand avses bussar som går på egna körfält och har prioritet i korsningspunkter.
Kemisk grundvattenstatus	Den kemiska kvaliteten hos en grundvattenförekomst, uttryckt som ”god” eller ”otillfredsställande”. Kemisk grundvattenstatus bedöms i enlighet med de bedömningsgrunder som framgår av SGU:s klassificeringsföreskrifter (SGU-FS 2008:2). Det innebär i praktiken att bedömningen sker i förhållande till de riktvärden som anges i bilaga 1 till föreskrifterna, om inte vattenmyndigheterna har beslutat om andra riktvärden.
Kemisk ytvattenstatus	Den kemiska kvaliteten hos en ytvattenförekomst, uttryckt som ”god” eller ”uppnår ej god”. Kemisk ytvattenstatus bedöms i förhållande till de halter för prioriterade ämnen som inte får överskridas enligt vattenförvaltningsförordningen med dess hänvisningar till artikel 3 och bilaga 1 i direktiv 2008/105/EG om miljökvalitetsnormer för prioriterade ämnen.
Klimatförändring	Innebär att klimatet förändras. Tidigare har detta tagit många tusen år men förändringarna går nu allt snabbare och den globala medeltemperaturen ökar mer än normalt. Detta beror framför allt på förbränningen av fossila bränslen.
Klimatkompensation	Handlar om att minska växthusgasutsläppen med motsvarande mängd som släpps ut. Växthusgasutsläpp som till exempel orsakas av ett företag eller en kommun kan kompenseras genom att motsvarande mängd utsläpp tas bort från atmosfären (till exempel genom plantering av nya träd) eller förhindras någon annanstans (till exempel genom tillförsel av ny förnybar energi som ersätter fossil energi inom energisystemet).

Klimatneutral	Innebär att påverkan på klimatet neutraliseras genom att växthusgasutsläppen minskas med 100 procent. I första hand ska de faktiska utsläppen minskas men klimatkompensation kan användas för att kompensera för de utsläpp som inte kan minskas till noll. Klimatneutralitet innebär nettonollutsläpp av växthusgaser till atmosfären. Delmålet 5.1 avseende att Örebro kommunkoncern ska vara klimatneutral innebär att nettoutsläppen av växthusgaser ska vara noll. Utsläppen ska i så hög utsträckning som möjligt omfatta de effekter kommunkoncernens konsumtion ger upphov till oberoende av var utsläppen inträffar. Det vill säga inte bara de faktiska utsläppen som sker inom kommunens gränser. Målet omfattar klimatbelastningen från energi, resor, transporter, livsmedel och övriga varor, tjänster och entreprenader som kommunkoncernen köper in (bland annat bygg- och anläggningsentreprenader, byggmaterial och IT-utrustning). För att nå målet om klimatneutralitet kan ursprungsgarantier för ny förnybar el (sol, vind) samt biogas användas för att kompensera för de sektorer där det inte är möjligt att nå nollutsläpp. Delmålet 5.3 avseende att Örebro som geografiskt område ska vara klimatneutralt innebär att nettoutsläppen av växthusgaser ska vara noll. Utsläppen ska i så hög utsträckning som möjligt beräknas utifrån ett konsumtionsperspektiv, d.v.s fånga upp de effekter som vår konsumtion ger upphov till oberoende av var utsläppen inträffar. Målet inkluderar de faktiska utsläppen som sker inom kommunens gränser (inkluderar lokal produktion som konsumeras lokalt) inom följande sektorer: el och värme, industri (processer och energi), transporter, arbetsmaskiner, jordbruk, avfall och avlopp samt produktanvändning (till exempel lösningsmedel, fluorerade gaser och smörjmedel). Utöver detta räknas utsläpp som sker utanför kommunens gränser från offentlig och privat konsumtion samt investeringar. Privat konsumtion omfattar band annat utrikes resor, livsmedel, elektronik och kläder. Offentlig konsumtion omfattar de varor och tjänster som till exempel skolor, sjuk- och äldrevård köper in för sin verksamhet. Investeringar omfattar bland annat utsläpp kopplat till byggnader, maskiner och datorer. Klimatkompensering kan användas för att kompensera för de sektorer där det inte är möjligt att nå nollutsläpp, det vill säga det ska vara en ansvarsfull fördelning mellan faktiska utsläppsminskningar och klimatkompensation.
Klimatpositiv	Innebär att utsläppen av växthusgaser är mindre än noll, det vill säga att upptaget av växthusgaser från atmosfären är större än utsläppet. Målet 5.2 och 5.4 innebär att utsläppen av växthusgaser är mindre än noll, så kallade negativa utsläpp. Vi binder in växthusgaser från atmosfären, från vår redan befintliga klimatskuld. Det kan till exempel handla om avskiljning och lagring av koldioxid från biomassa (bio-CCS) eller ökad inbindning av kol i skog- och jordbruksmark. Storleken på de negativa utsläppen kommer att hanteras vid framtida översyn/revidering av Örebro kommuns program för hållbar utveckling.
Kolinlagring/inbindning	Naturlig kolinlagring innebär att binda in kol i mark och växtlighet för att minska mängden koldioxid i atmosfären. Kolinlagring via tekniska åtgärder handlar om olika tekniker för att binda in kol. Utöver ökad kolsänka och bio-CCS kan det bland annat handla om biokol som kolsänka, inbindning av koldioxid i krossad betong eller i slagg från avfallsförbränning. Många tekniker är under utveckling.
Kompensatoriskt	Kompensatoriskt stöd eller insatser innebär att välfärdssamhället kompenserar individens egna förmågor och är avsedda att minska skillnader mellan människor beroende faktorer som t.ex funktionsnedsättning, social position, kön eller andra individuella faktorer. Det innebär att människor med olika förutsättningar och behov ska ges likvärdiga möjligheter att utvecklas och uppnå bästa möjliga hälsa.
Konkurrenskraft	Avser ett företags, en bransch eller hela ekonomins förmåga att klara sig i konkurrensen mot andra, verksamma på samma nivå.
Konsumtion	Avser här allt som köps, såsom entreprenader och andra tjänster samt varor och produkter, såväl privat som offentligt.
Konsumtionsbaserade utsläpp	Inkluderar alla utsläpp av växthusgaser från en vara/produkt innan den konsumeras, oberoende av var utsläppen sker. Den produktion som importeras ingår, vilken har stor påverkan på utsläppen. Vi importerar allt ifrån slutprodukter (som kläder och elektronik) till insatsvaror (till exempel råmaterial och delkomponenter) och tjänster (till exempel transporter) som krävs för produktionen av de varor vi använder.
Korruption	Avser maktmissbruk och otillåten påverkan och kan ske i form av till exempel mutor och otillåtna avtal, men också genom hot, våld och trakasserier för att få sin vilja igenom på odemokratiska eller oetiska sätt.

Kränkande särbehandling	Med kränkande särbehandling menas handlingar som riktas mot en eller flera arbetstagare på ett kränkande sätt. Handlingarna kan leda till ohälsa och medföra att de som drabbas hamnar utanför den sociala gemenskapen. Det är värre om det upprepas och pågår under en längre tid.
Kulturell medvetenhet	Kulturell medvetenhet ingår som en av EU:s åtta nyckelkompetenser som krävs för att klara sig i ett kunskapssamhälle.
Livsmiljö	Med livsmiljö avses för människor samtliga fysiska miljöer som människor vistas i. Det kan vara i närmiljön vid ens bostad eller resvägen till arbetet. Det kan också vara offentliga platser där man vistas en kortare stund, så som parker och torg. Begreppet används även för miljön som krävs för en viss art och dess fortplantning.
Livsmönster	Var och hur vi vill bo eller arbeta kan växla många gånger under livet. Vi har olika ekonomiska förutsättningar och gör olika prioriteringar och val i den mån vi har möjlighet att välja. Viljan att bo på landet, eller i staden, att äga eller hyra bostaden, att bo stort eller litet kan förändras snabbt. Vi går i och ur olika familjekonstellationer och våra köpmönster, fritidsintressen och behov av vård och omsorg förändras på ett sätt som ställer höga krav på hur vi planerar och bygger våra miljöer.
Monetära resurser	Monetär betyder penningrelaterad - och har med penningvärde att göra. En ekonomisk tillgång kan vara monetära och icke-monetära. Skillnaden mellan dem är att monetära tillgångar på kort sikt kan omvandlas till en fast summa pengar.
Mötesplats	Mötesplats är områden i kommunen som har ett innehåll eller en utformning som för samman människor. Oftast avses publika platser såsom torg, parker och grönområden. Men det kan också vara platser som till viss del eller uteslutande består av kommersiella verksamheter, exempelvis en livsmedelsaffär eller ett köpcentrum.
Naturvårdshänsyn	I lag eller på annat sätt föreskriven skyldighet att planera och genomföra arbeten i naturen på ett sådant sätt att inte naturvärden går till spillo i orimlig omfattning. Naturhänsyn inom skogsbruket innebär att biologisk mångfald och variation i det brukade skogslandskapet främjas genom att man återskapar eller efterliknar naturliga företeelser, strukturer och störningsmönster. Syftet är att, i samverkan med skyddet av större områden, skapa förutsättningar för skogens arter att leva under naturliga förhållanden och i livskraftiga bestånd. Naturhänsyn kan i vissa fall vara starkt inriktad på att gynna vissa skogsarter.
Negativa utsläpp	Uppnås när utsläppen av växthusgaser är mindre än noll, det vill säga att upptaget av växthusgaser från atmosfären är större än utsläppet.
Nettonollutsläpp	Uppnås när nettosumman av växthusgasutsläppen är noll och de inte bidrar till växthuseffekten. De växthusgasutsläpp som orsakas ska minskas med motsvarande mängd, tas bort från atmosfären eller förhindras någon annan stans. I första hand ska de faktiska utsläppen minskas men klimatkompensation kan användas för att kompensera för de utsläpp som inte kan minskas till noll.
Nyckelkompetenser	EU:s och OECD:s åtta nyckelkompetenser för ett livslångt lärande innefattar: 1. Kommunikation på modersmålet 2. Kommunikation på ett främmande språk 3. Matematisk, vetenskaplig och teknisk kompetens 4. Digital kompetens 5. Lära att lära 6. Social och medborgerlig kompetens 7. Initiativförmåga och företagaranda 8. Kulturell medvetenhet och kulturella uttrycksformer
Planetära gränser/systemgränser	Planetens hållbara gränser och konceptet planetära systemgränser pekar ut miljöprocesser som skapar stabilitet för livet på jorden. Alla dessa processer påverkas av människans aktiviteter. Nio globala system har identifierats, vars processer reglerar hela jordsystemets stabilitet och resiliens – de reglerar det samspel mellan mark, hav, atmosfär och biologisk mångfald som tillsammans skapar de förutsättningar på Jorden som våra samhällen är beroende av.
Processenergi	Energianvändning inom industrin.
Produktionsförhållanden	Avser att arbetstagarens arbetsmiljö är säker med avseende på olycksrisk och hälsa och att mänskliga rättigheter uppfylls på arbetsplatsen. Dessutom ingår produktionens påverkan på miljön såsom utsläpp till mark, luft och vatten.
Produktivitet	Mått på hur mycket som produceras per arbetad timme, alltså hur effektiv produktionen är.
Renovering	Här avses renovering av varor, till exempel byte eller rengöring av klädseln på en möbel för att den ska kunna användas längre.

Resiliens	Resiliens är kapaciteten att hantera förändringar och fortsätta att utvecklas. Det handlar om motståndskraft, robusthet, anpassningsförmåga och om förmågan att vända samhällsstörningar till möjligheter till förnyelse och innovativt tänkande. Såväl människor, ekosystem som välfärdssystem kan vara resilienta.
Resurseffektivitet	Om produktionen eller leveransen är resurseffektiv menas att ekonomiskt värde skapas samtidigt som nästan inget avfall uppstår eller ekosystem skadas - enkelt uttryckt "att leverera mer med mindre".
Resursförbrukning	Resursförbrukning avser hur mycket material från naturen som går åt för att tillverka en vara eller leverera en tjänst.
Resursfördelning	Resursfördelning avser hur ekonomiska resurser (pengar) fördelas mellan olika offentliga ansvarsområden. Resursfördelning mellan olika grupper eller kön har stor betydelse för möjligheten till likvärdiga livsvillkor.
Sammanhängande tätorts- och landsbygdsmiljöer	Har som syfte att fysiskt och mentalt koppla samman områden och platser med varandra för att skapa direkt eller relativ närhet och tillgänglighet till funktioner, människor och mötesplatser. Det kan ske på flera sätt, exempelvis genom strategiskt placerad ny bebyggelse (enskilda hus, större kompletteringar i befintlig bebyggelse eller nya stadsdelar) som i sin utformning, täthet och/eller lokalisering bidrar till att binda ihop platser. Det kan ske genom att anlägga eller utveckla parker, gator, grönområden och mötesplatser, minimera barriärer eller öka ett befolkningsunderlag som säkerställer exempelvis kollektivtrafik. Detta kan ske på flera olika geografiska nivåer genom att stärka regionala och inomkommunala stråk, stråk inom staden, stärka kopplingar mellan stadsdelar, inom tätorter eller enskilda stadsdelar.
Segregation	Segregation handlar om att människor lever och verkar separerade från varandra. Det kan handla om uppdelning utifrån socioekonomisk status, etnicitet eller demografi (till exempel ålder eller kön). Denna åtskillnad innebär att det blir koncentrationer av människor med liknande bakgrund till exempel på arbetsmarknaden, i bostadsområden och i skolor. Socioekonomisk segregation anses bäst förklara uppkomsten av segregationsmönster i Sverige. Socioekonomisk segregation betyder att människor som tillhör olika social-, inkomst- och yrkesgrupper lever sina liv skilda från varandra och därmed får olika förutsättningar.
Socioekonomi	Den socioekonomiska indelningen är en klassifikation som i huvudsak baseras på uppgifter om individers yrken och övergripande består av arbetare, tjänstemän och företagare. När man redovisar statistik efter socioekonomiska faktorer kan det handla om grupper som är skapade baserat på till exempel utbildningsnivå, inkomst eller yrke.
Strategiskt hållbara lägen	Strategiskt hållbara lägen för mötesplatser och funktioner finns utpekade i kommunens översiktsplan.
Teknisk försörjning	Teknisk försörjning är ett samlingsnamn för den grundläggande infrastruktur som används till energiförsörjning, försörjning av vatten och avlopp och avfallshantering.
Torvmarker	Torv bildas genom nedbrytning av växtdelar i fuktiga och syrefattiga miljöer. Nedbrytningen sker med hjälp av mikroorganismer och kemiska föreningar men den syrefattiga miljön gör att det organiska materialet inte bryts ner fullständigt.
Transparent	Avser att alla ska ha möjligheten att följa, granska och förstå bakgrunden till offentliga beslut som tas.
Transportsystem	Avser de sätt som används för att förflytta personer och varor från en plats till en annan. I transportsystemet ingår ett antal olika transportslag, exempelvis cykel, bil, buss, tåg och flyg.
Ungdomar	Personer mellan 13-25 år enligt den nationella ungdomspolitiken.
Uppgradering	Att uppgradera en produkt innebär att byta ut en del för att förbättra funktionen medan övriga delar behålls i ursprungligt skick, vilket sparar resurser. Det kan till exempel vara processorn i en dator för att en gammal dator ska kunna hantera ökade datamängder.
Ursprungsgarantier	Garanterar ursprunget på elen och visar vilken energikälla (solkraft, vindkraft, vattenkraft etc.) som elen producerats från. En garanti ges till alla elproducenter för varje producerad megawattimme el. Elproducenter kan sälja ursprungsgarantierna till elleverantörer på en öppen marknad. Elleverantörer köper ursprungsgarantier motsvarande den mängd el som de säljer till sina kunder. Ursprungsgarantierna annulleras när elleverantörerna säljer elen till sina kunder.

Utvecklingsområden	I Örebro kommuns översiktsplan markeras så kallade utvecklingsområden såväl inom och runt Örebro tätort, men också på landsbygden i stråk mellan Örebro tätort och andra större tätorter. Kommunen vill främja bebyggelseutveckling i dessa områden eftersom det bland annat skulle stärka befolkningsunderlaget och ge möjlighet till förbättrad kollektivtrafik och service som därmed utvecklar kommunen på ett hållbart sätt.
Vattenförekomster	För att dagens tillstånd i ett vatten ska kunna beskrivas och för att framtida kvalitetskrav ska kunna definieras på ett bra sätt behöver vattnen delas in i enheter som är så likartade som möjligt när det gäller typ av vatten. Dessa enheter kallas vattenförekomster och kan vara exempelvis en sjö, en åsträcka, ett kustvattenområde (dvs. ytvattenförekomst) eller en grundvattenförekomst som pekats ut inom arbetet med vattenförvaltningen.
Växthusgaser	Gaser som förekommer i atmosfären och kan vara naturligt förekommande eller vara orsakade av mänsklig aktivitet. Koldioxid, metan, dikväveoxid (lustgas), vattenånga och ozon är exempel på växthusgaser.
Yteffektiva transporter	Yteffektiva transporter är de med stor potential att transportera många personer i relation till behov av yta. I första hand kommer kollektivtrafik och gång, följt av cykel och i sista hand bil.
Återbruk/-användning	Avser att en vara byter ägare och används vidare utan att varan ändras i sammansättning eller ses som avfall (jämför återvinning).
Återvinning	Avser att en produkt som blivit avfall bryts ner till en råvara så att nya produkter kan tillverkas, till exempel att en konservburk smälts ner till metallråvara som kan användas till nya konservburkar eller andra metallprodukter.
Örebro kommun	Organisationen Örebro kommun
Örebro kommun som geografiskt område	Avser Örebro kommun som geografiskt område och fysisk plats och avgränsas mot grannkommunerna. Inkluderar alla som bor, verkar och färdas inom kommunens gränser. Ej knutet till Örebro kommun som organisation.
Örebro kommunkoncern	Organisationen Örebro kommun samt kommunens bolag.
Örebroregionen	Omfattar alla kommuner i Örebro län: Askersund, Degerfors, Hallsberg, Hällefors, Karlskoga, Kumla, Laxå, Lekeberg, Lindesberg, Ljusnarsberg, Nora och Örebro, samt Region Örebro län. ”Business Region Örebro” är samverkansplattformen för näringslivsfrågor i Örebroregionen, där Region Örebro län är huvudman och Örebro kommun leder det operativa arbetet.
Överallt överskridande ämnen	Överallt överskridande ämnen, dvs. kvicksilverhalterna och halterna av polybromerade difenyletrar (PBDE). Dessa överskrids i samtliga ytvattenförekomster, i Örebro kommun såväl som i resten av Sverige. Det innebär att inga ytvattenförekomster uppnår god kemisk status. Kvicksilver tillförs till skog och mark via atmosfäriskt nedfall av luftföroreningar, medan PBDE kommer från brandskyddsbehandlade produkter och läcker ut i mark och vatten vid produktion och användning.
Övergödande ämnen	Avser näringsämnena kväve och fosfor. Utsläpp av för höga halter av dessa ämnen orsakar övergödning av sjöar, vattendrag och hav. Utsläppen kan komma via läckage från jordbruksmark, avlopp och industrier men också via utsläpp till luft från exempelvis biltrafik och kraftverk. Algblomning, syrebrist och bottendöd är några av de problem som övergödningen bidrar till. Övergödning är ett utbrett problem i våra sjöar, vattendrag och havsområden och räknas som det största hotet mot havsmiljön i Sverige.